
Juni 2023

Beslutninger i et barns hverdag under en anbringelse



Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-473-0

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1: SAMMENFATNING	5
Formål	5
Læs mere om undersøgelsens datagrundlag i bilag 1. Undersøgelsens hovedresultater	7
KAPITEL 2: FOKUSOMRÅDER VED ANBRINGESENS START	13
Etablering af et godt samarbejde	14
SAMVÆR OG SKOLE FYLDER I STARTEN AF ANBRINGESEN	19
En grundig matchningsproces lægger kimen til det gode samarbejde	22
KAPITEL 3: HVEM TAGER BESLUTNINGER OM BARNETS HVERDAG UNDER EN ANBRINGELSE?	23
DELKONKLUSIONER	23
Anbringelsesstedet træffer for det meste beslutninger om barnets hverdag	24
Forældremyndighedsindehaveren administrerer visse aspekter af barnets liv	24
Kommunen inddrages i større beslutninger og ved uenighed	25
KAPITEL 4: UDFORDRINGER VED HVERDAGSLIVSBESLUTNINGER	28
Udfordringer – Begivenheder	29
Udfordringer – IT-platforme	31
Udfordringer – Fritid	34
Udfordringer – Skole	37
Udfordringer – Sundhed	38
Udfordringer – Udseende	40
Udfordringer – Kultur og religion	40
Kommuner og anbringelsessteders håndtering af udfordringer	41
KAPITEL 5: SAMARBEJDE OG INDDRAGELSE	44
Forhold, der har betydning for samarbejdet og dialogen med forældrene	45
Inddragelse af og information til forældrene om barnets hverdagsliv	50
Forældrenes oplevelse af at blive inddraget i beslutninger om deres barns hverdag	54
Kommunernes samarbejde med anbringelsessteder	57



KAPITEL 6: INDDRAGELSE AF BARNET OG BARNETS TRIVSEL

62

Inddragelse af børn og unge**62****Børn og unges trivsel****66****Påvirkning på anbringelsen generelt****68****BILAG 1: METODE**

69

Interviews**69**

Kapitel 1: Sammenfatning

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har, som led i aftalen om "Børnene Først", bedt Ankestyrelsen om at undersøge, hvordan kommuner og anbringelsessteder håndterer beslutninger om børns hverdagsliv under en anbringelse. Undersøgelsens resultater skal supplere arbejdet med barnets lov og bidrage med viden til et dialogredskab, som Social- og Boligstyrelsen skal udvikle for at understøtte kommunernes dialog med forældre og anbringelsessteder.

Når et barn eller en ung bliver anbragt uden for hjemmet, bevarer forældrene forældremyndigheden. Det betyder, at der er en række forhold, som det som udgangspunkt alene er forældrene, der kan tage stilling til. Hvis kommunen ønsker at ændre anbringelsessted, kræver det også samtykke fra den unge, hvis vedkommende er fyldt 12 år.

Retten til at beslutte en række meget personlige forhold om barnet eller den unge vil fortsat under en anbringelse tilkomme forældremyndighedsindehaveren. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de fleste forældre fortsat ønsker indflydelse på deres børns liv, selvom barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet, og det dermed er kommunen, der har ansvaret for barnet eller den unge under anbringelsen. Mange forældre ønsker at samarbejde med kommunen. Det skal derfor tilstræbes, at forældrene får mulighed for at få indflydelse på væsentlige beslutninger i barnets eller den unges liv i det omfang, det er i overensstemmelse med formålet med anbringelsen og barnets eller den unges behov.

Forældrene bevarer som nævnt forældremyndigheden under anbringelsen, men i praksis har kommunen en vidtgående adgang til at træffe beslutninger om barnets eller den unges forhold, når det er nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen og barnets eller den unges behov for støtte.

Hvis forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker at samarbejde med kommunen, eller hvis kommunen vurderer, at der er behov for en afgørelse om barnets eller den unges forhold, som forældremyndighedsindehaveren ikke er enig i, kan kommunen træffe afgørelse efter servicelovens § 69, stk. 1. Det er således alene i de tilfælde, hvor der ikke er enighed mellem forældremyndighedsindehaveren og kommunen om barnets eller den unges forhold, at der skal træffes en afgørelse efter § 69.

LOVBOKS: SERVICELOVENS § 69, STK. 1

I det omfang det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen, skal kommunalbestyrelsen på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, jf. § 70 stk. 2, og § 148, træffe afgørelse om ændret anbringelsessted, behandling, uddannelse m.v. under opholdet. Lovboks slut.

FORMÅL

Formålet med undersøgelsen er at belyse:

1. Hvilke fokusområder kommunerne har fra starten af en anbringelse, som kan bidrage til en god håndtering af de beslutninger, der skal tages undervejs i anbringelsen.
2. Hvilke beslutninger henholdsvis anbringelsessteder, kommuner og forældre træffer om barnets hverdag under anbringelsen.
3. Hvilke beslutninger og situationer i et barns hverdagsliv, der kan opstå udfordringer eller uenighed om.
4. Hvordan kommuner og anbringelsessteder arbejder med at sikre et godt samarbejde med forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, og hvordan forældrene oplever at blive informeret om og inddraget i beslutninger om deres barns hverdag.
5. Hvordan børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, oplever at blive inddraget i beslutninger om deres eget hverdagsliv, og hvordan uenighed om hverdagslivsbeslutninger kan påvirke barnets eller den unges trivsel.

Hverdagslivsbeslutninger

Der findes ikke en definition af begrebet hverdagslivsbeslutninger i lovgivningen. Vi definerer i denne undersøgelse hverdagslivsbeslutninger som:

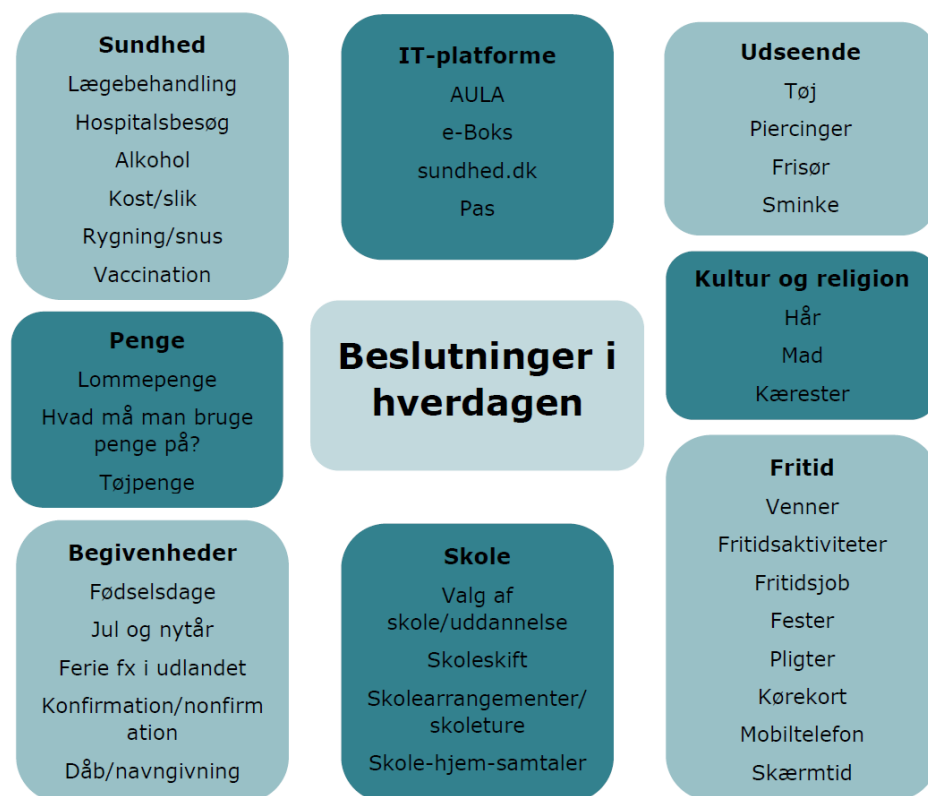
Beslutninger, der har en større eller mindre betydning for et barns hverdag under en anbringelse. En hverdagslivsbeslutning kan for eksempel være, hvilken fritidsaktivitet barnet skal gå til, hvilket tøj barnet må gå i eller, hvor barnet skal gå i skole.

En hverdagslivsbeslutning er altså *ikke* en beslutning om, at et barn skal anbringes.

Vi definerer heller ikke en beslutning om samvær som en hverdagslivsbeslutning. Således tages beslutninger om samvær uden for rammerne af hverdagen, da ændringer i omfanget og udførelsen af samværet altid kræver, at kommunalbestyrelsen træffer en afgørelse. Kommunernes afgørelser om samvær kan dog påvirke de beslutninger, der bliver taget i barnets hverdagsliv om begivenheder. Det kan for eksempel være beslutninger om, hvorvidt forældrene må være sammen med deres barn til fødselsdage, jul eller konfirmation. Derfor vil vi i rapporten også kort berøre emnet om samvær.

I rapporten beskriver vi – ud over hverdagslivsbeslutninger – også situationer og hændelser, der sker i barnets hverdag, som kan være relevante at informere forældrene om.

Nedenstående figur viser forskellige eksempler på, hvad der kan blive taget beslutninger om i et barns hverdagsliv (figuren er ikke udtømmende). Figuren er blevet brugt som et redskab i de interview, vi har foretaget, for at gøre begrebet om hverdagslivsbeslutninger konkret for de kommuner, anbringelsessteder, forældre og børn vi har interviewet.



METODE OG DATAGRUNDLAG

Undersøgelsen er baseret på:

- Gruppeinterview med fem kommuner, hvor der både har deltaget rådgivere og familieplejekonsulenter.
- Interview med fem anbringelsessteder; en døgninstitution, et opholdssted, en netværksplejefamilie og to plejefamilier.
- To gruppeinterview med i alt fire unge, der er anbragt uden for hjemmet.
- Interview med tre forældre til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

LÆS MERE OM UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG I BILAG 1.

UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

I dette afsnit beskriver vi hovedresultaterne fra undersøgelsen, som besvarer undersøgelsens formål.

Kommunernes fokusområder fra anbringelsens start

Undersøgelsens første formål er at belyse, hvad kommunerne har fokus på fra anbringelsens start, som kan bidrage til en god håndtering af de beslutninger, der skal tages undervejs i anbringelsen.

Kommunerne har fokus på at etablere et godt samarbejde - særligt med barnets forældre

Undersøgelsen viser, at etablering af et godt samarbejde med forældre og anbringelsessteder er et fokuspunkt for alle fem interviewede kommuner fra anbringelsens start. Det er det blandt andet fordi, kommunerne oplever, at et godt samarbejde med særligt forældrene har stor betydning for, hvordan de på sigt kan håndtere beslutninger om barnets hverdag. Som vi beskriver senere i rapportens kapitel 6, er samarbejdet mellem forældre og anbringelsessted blandt andet centralt for, om barnet trives under anbringelsen. Undersøgelsen viser, at følgende konkrete forhold kan bidrage til at etablere et godt samarbejde fra anbringelsens start mellem kommune, forældre og anbringelsessted:

- Forældrene besøger anbringelsesstedet forud for anbringelsen.
- Kommunen og forældrene giver relevant information om barnet og dets baggrund videre til anbringelsesstedet.
- Kommunen afstemmer roller og forventninger med forældrene og anbringelsesstedet.
- Kommunen afholder et opstartsmøde i starten af anbringelsen, hvor både forældre og anbringelsessted deltager.

Samvær og skole fylder meget i starten af anbringelsen

Undersøgelsen viser også, at drøftelser om hverdagslivsbeslutninger om for eksempel fritidsaktiviteter, udseende og sundhed ikke fylder særlig meget i starten af en anbringelse. De fem kommuner, der har deltaget i undersøgelsen, fortæller alle, at det der fylder mest i starten af en anbringelse er fastlæggelse af samvær og valg af skoletilbud. Selvom beslutninger om samvær ikke i denne undersøgelse defineres som hverdagslivsbeslutninger, så er samvær ifølge kommunerne særligt vigtigt for forældrene at tale om i starten af anbringelsen. Forældrene er blandt andet optagede af, hvor ofte og hvor længe de kan se deres barn, og om de kan have barnet hjemme på dets fødselsdag og i weekenderne. Skoletilbud er derimod særligt vigtigt for anbringelsesstederne at få styr på fra anbringelsens start. En døgninstitution og et opholdssted fortæller begge, at et skoletilbud er afgørende for, at de kan lykkes med at have barnet anbragt. Det skyldes blandt andet, at det, at barnet går i skole, skaber struktur og døgnrytme i barnets hverdagsliv.

Læs mere om fokusområder fra anbringelsens start i kapitel 2.

Hvem beslutter hvad i forhold til barnets hverdagsliv?

Undersøgelsens andet formål er at afdække, hvilke beslutninger henholdsvis anbringelsessteder, kommuner og forældre træffer om barnets hverdag under en anbringelse. De kommuner og anbringelsessteder, vi har interviewet, fortæller alle, at kompetencen til at træffe beslutninger i barnets hverdag under en anbringelse som hovedregel ligger hos anbringelsesstedet. Det skyldes, at barnets hverdag foregår på anbringelsesstedet, og derfor er det også dem, der sætter rammerne for barnets hverdag.

Undersøgelsen viser i forlængelse af det, at kommunerne sjældent er involveret i beslutninger, der hører til en normal hverdag. Kommunerne bliver dog ofte inddraget i større beslutninger om eksempelvis begivenheder og barnets skolegang, eller hvis der opstår uenighed mellem forældre og anbringelsessted om en beslutning eller hændelse i barnets hverdag.

Derudover viser undersøgelsen, at forældrene i udgangspunktet bevarer retten til at tage stilling til en række personlige forhold om barnet, selvom barnet er anbragt uden for hjemmet. Der er begivenheder, som forældrene kan inviteres til, og beslutninger de som udgangspunkt skal give samtykke til for eksempel vaccination, dåb, konfirmation og udstedelse af pas.

Læs mere om hvem der beslutter hvad i forhold til barnets hverdagsliv i kapitel 3.

Udfordringer ved hverdagslivsbeslutninger

Undersøgelsens tredje formål er at beskrive, hvilke beslutninger og situationer i et barns hverdagsliv, der kan opstå udfordringer eller uenighed omkring. Generelt viser undersøgelsen, at der kan opstå udfordringer og uenighed omkring mange forskellige aspekter af barnets hverdagsliv. Nedenfor beskriver vi tre udvalgte aspekter af barnets hverdagsliv, som undersøgelsen peger på, at der særligt kan opstå udfordringer eller uenighed omkring:

- Begivenheder
- IT-platforme
- Mobiltelefoner

Det er sårbart for forældrene ikke at være en del af særlige begivenheder i barnets liv

En kommunes beslutning om, hvorvidt et barn for eksempel må holde jul med sine forældre, er også en beslutning om samvær. Som beskrevet i undersøgelsens kapitel 2 fylder samvær naturligt meget for de fleste forældre, som har et barn, der er anbragt uden for hjemmet. Flere kommuner og forældre forklarer, at det betyder meget for forældrene at være sammen med deres barn på mærkedage som jul og fødselsdage, da det har en følelsesmæssig værdi for dem, som ikke på samme måde gør sig gældende i forbindelse med "almindeligt" samvær. Udfordringen består ifølge flere kommuner blandt andet i, at det ikke altid er hensigtsmæssigt for barnet at have meget samvær med sine forældre – heller ikke i forbindelse med særlige begivenheder.

Derudover oplever flere kommuner, at forældrene kan have svært ved at forstå, hvorfor deres barn for eksempel ikke kan holde til at være sammen med dem, når barnet godt kan komme med til en stor familiefødselsdag i plejefamilien. Nogle kommuner beskriver også, at det er særligt sårbart for forældrene, når deres barn bliver inviteret med på ferie af deres plejefamilie. Kommunerne oplever, at forældrene i den situation bliver konfronteret med, at der er nogle oplevelser, som de ikke kan give og få med deres barn. Flere kommuner fortæller, at den afmagtsfølelse, som de ofte oplever hos forældre i forbindelse med ferier, kan resultere i, at forældrene ikke vil give samtykke til, at barnet kan få et pas. På den måde kan en følelsesmæssig udfordring også blive til en praktisk udfordring i anbringelsen.

IT-platforme skaber praktiske udfordringer i anbringelsen

Undersøgelsen viser, at IT-platforme som e-Boks, sundhed.dk og AULA ofte kan skabe praktiske udfordringer under en anbringelse.

Reglerne er sådan, at det er forældremyndighedsindehaveren, som har adgang til barnets MitID. Anbringelsesstederne har derfor sjældent adgang til barnets MitID og dermed heller ikke til barnets e-Boks, sundhed.dk mv. Det betyder, at anbringelsesstedet eksempelvis ikke kan læse breve fra det offentlige til barnet, bestille pas og rejsekort til barnet og booke en tid hos barnets læge.

Flere anbringelsessteder og kommuner oplever, at denne adgangsfordeling er en udfordring, fordi forældrene ikke altid evner at bruge MitID, og derfor ikke altid er i stand til at logge på e-Boks og sundhed.dk. Det betyder ifølge flere kommuner og en plejefamilie, at der kan være vigtig information og indkaldelser, som anbringelsesstedet aldrig modtager fra forældrene, og som de dermed ikke kan tage hånd om. Samtidig kan nogle forældres begrænsede IT-evner, ifølge flere anbringelsessteder og kommuner, skabe praktiske udfordringer, når barnet for eksempel skal have et nyt pas eller en tid til lægen, fordi anbringelsesstederne skal have forældrene til at bestille passet eller booke lægetiden. Derfor bliver det ofte en meget håndholdt proces for anbringelsesstederne, som er tidskrævende.

Derudover oplever en døgninstitution og et opholdssted, at de har udfordringer med at få adgang til AULA, og det gør det svært for dem at følge med i børnenes skolegang. Samtidig fortæller alle kommunerne, at de i nogle sager oplever udfordringer med, at forældre chikanerer skolen på AULA.

Mobiltelefonen kan sætte barnet i en klemme

Alle de kommuner, vi har interviewet, oplever, at der kan opstå udfordringer i anbringelsen, når barnet får en mobiltelefon. Undersøgelsen peger på to hovedudfordringer i forhold til barnets brug af mobiltelefon.

For det første oplever alle kommunerne, at mobiltelefonen skaber en direkte kontakt mellem barnet og forældrene, som kan være u hensigtsmæssig for barnet. Kommunerne fortæller om eksempler på sager, hvor forældrene kontakter barnet uforholdsmæssigt meget, og hvor kontakten sætter barnet i en klemme mellem forældrene på den ene side og anbringelsesstedet på den anden side. Samtidig oplever nogle kommuner, at forældre i nogle tilfælde giver barnet en mobiltelefon for at skabe en kommunikationskanal, som omgår den afgørelse om samvær, som kommunen har truffet. Dette er ifølge en rådgiver meget problematisk, fordi der er en god grund til, at kommunen har besluttet at regulere samværet og kontakten mellem forældrene og barnet.

For det andet oplever flere kommuner, at det er en udfordring, at anbringelsesstederne i vid udstrækning ikke har mulighed for at regulere barnets brug af mobiltelefon.

Kommunerne håndterer udfordringer med dialog og ved at agere "buffer"

Flere kommuner fortæller, at de forsøger at løse udfordringer med dialog for at finde ud af, hvad konflikten drejer sig om. Kommunerne beskriver også, at de har fokus på at løse udfordringer med udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet. Samtidig beskriver flere kommuner, at de i situationer, hvor der er eller kan opstå uenighed agerer "buffer." Kommunerne sørger for, at det er dem som myndighed, der tager de beslutninger om barnets hverdag, som forældrene kan være uenige i for at sikre, at anbringelsesstedet og forældrene i videste muligt omfang kan bevare et godt samarbejde.

I kapitel 4 kan du læse mere om, hvilke andre beslutninger og situationer i et barns hverdagsliv, der også kan opstå udfordringer eller uenighed omkring. Det drejer sig blandt andet om skole, sundhed, udseende, kultur og religion.

Kommuner og anbringelsessteders samarbejde med forældre til børn, der er anbragt

Undersøgelsens fjerde formål er at belyse, hvordan kommuner og anbringelsessteder arbejder med at sikre et godt samarbejde med forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, og

hvordan forældrene oplever at blive informeret om og inddraget i beslutninger om deres barns hverdag.

Som nævnt i første afsnit om undersøgelsens hovedresultater kan det være svært at etablere et godt samarbejde om beslutninger i barnets hverdag mellem forældre, anbringelsessted og kommune. Undersøgelsen viser, at følgende forhold kan have betydning for anbringelsesstedernes og kommunernes samarbejde og dialog om hverdagslivsbeslutninger med forældrene:

- Det kan ifølge alle kommunerne have stor betydning for samarbejdet, om anbringelsen er med eller uden samtykke. Flere kommuner oplever, at samarbejdet med forældrene er sværere i sager, hvor barnet er anbragt uden forældrenes samtykke.
- Forældrenes (manglende) accept af anbringelsen kan påvirke samarbejdet.
- Psykiske og kognitive udfordringer hos forældrene kan påvirke samarbejdet negativt.
- Anbringelsesstedet skal have respekt for barnets ophav og acceptere, at barnets forældre stadig er forældre, selvom barnet er blevet anbragt.
- Det kan ifølge flere kommuner have betydning for samarbejdet om hverdagslivsbeslutninger, om barnet er anbragt i en plejefamilie eller på en anbringelsesinstitution.
- Det kan ifølge flere kommuner og anbringelsessteder være godt for samarbejdet mellem forældre og anbringelsessted, hvis anbringelsesstedet kan støtte forældrene i samværet med deres barn.

Derudover viser undersøgelsen, at både kommuner og anbringelsessteder har fokus på at orientere og inddrage forældre i situationer og beslutninger i barnets hverdag.

Nogle forældre oplever ikke at blive inddraget og orienteret tilstrækkeligt

To af de forældre, vi har interviewet, oplever ikke at blive informeret og inddraget tilstrækkeligt i deres barns hverdag under anbringelsen. For eksempel oplever en forælder ofte, at hans børn overleverer information til ham, som han ville ønske, at han havde fået fra anbringelsesstedet. Imens oplever en anden forælder ikke at blive informeret om og inddraget i sine børns skolegang.

Du kan læse mere om samarbejde og inddragelse af forældre i hverdagslivsbeslutninger i kapitel 5.

Børn og unges oplevelse af at blive inddraget i beslutninger om egen hverdag

Undersøgelsens femte formål er at belyse, hvordan børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, oplever at blive inddraget i beslutninger om deres eget hverdagsliv, og hvordan uenighed om hverdagslivsbeslutninger kan påvirke barnet eller den unges trivsel.

“Vi er med til at bestemme det meste”

Når vi har interviewet unge om inddragelse, har vi blandt andet spurgt ind til, hvad de selv er med til at bestemme i deres hverdag dér, hvor de er anbragt. De fire unge, vi har interviewet, fortæller, at de i høj grad selv er med til at bestemme ting i deres hverdag. De oplever blandt andet, at de selv kan bestemme hvilken fritidsaktivitet, de vil gå til, hvornår de ses med deres venner, hvilket tøj de går i, hvad de bruger deres lomme penge på, og hvad de skal lave i deres ferier, herunder om de vil være sammen med deres forældre.

Samarbejdet i anbringelsen påvirker barnets trivsel

Dårligt samarbejde og uenighed om hverdagslivsbeslutninger i anbringelsen kan ifølge alle fem kommuner og flere anbringelsessteder påvirke barnets trivsel negativt. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune siger:

Citat: "Der er jo helt tydeligt en sammenhæng mellem, hvordan forældrene og anbringelsesstedet samarbejder, og hvordan barnets trivsel er. Det er meget, meget tydeligt." (Rådgiver Frederikshavn Kommune)

Alle kommunerne oplever, at barnet kan havne i en klemme mellem forældre på den ene side og anbringelsesstedet på den anden side i de sager, hvor der er et meget dårligt samarbejde. Flere kommuner beskriver, at forældrene kan finde på at love barnet, at det snart skal hjem og bo igen eller sige grimme ting til barnet om anbringelsesstedet, hvilket kan placere barnet i en loyalitetskonflikt mellem sine forældre og anbringelsesstedet. Dette kan ifølge flere kommuner betyde, at barnet aldrig rigtigt falder til på anbringelsesstedet og finder ro, fordi forældrene hele tiden forsøger at hive barnet i en anden retning.

Læs mere om de fire unges oplevelse af at blive inddraget samt børn og unges trivsel i kapitel 6.

Kapitel 2: Fokusområder ved anbringelsens start

I dette kapitel beskriver vi, hvilke fokusområder, som særligt kommunerne har fra anbringelsens start, og som kan bidrage til en god håndtering af de beslutninger, der skal træffes undervejs i en anbringelse – både generelt og i forhold til konkrete aspekter af barnets hverdag.

Først beskriver vi, hvorfor det er et fokuspunkt for alle fem kommuner at etablere et godt samarbejde med forældre og anbringelsessteder fra anbringelsens start. I den forbindelse beskriver vi en række konkrete forhold, som kan bidrage til at etablere et godt samarbejde. Derefter beskriver vi, hvorfor beslutninger om særligt samvær og skoletilbud fylder i starten af anbringelsen. Til sidst i kapitlet beskriver vi, hvordan etableringen af et godt samarbejde allerede starter, når kommunerne matcher barn, anbringelsessted og forældre.

DELKONKLUSIONER

- Alle fem kommuner har fokus på at etablere et godt samarbejde med særligt barnets forældre men også med anbringelsesstedet fra anbringelsens start. Kommunerne oplever, at

et godt samarbejde skaber bedre forudsætninger for, at der ikke senere hen i anbringelsen opstår udfordringer om beslutninger i barnets hverdagsliv.

- Alle kommunerne oplever, at det bidrager til et godt samarbejde, når forældrene får mulighed for og er i stand til at besøge anbringelsesstedet forud for anbringelsen.
- Flere kommuner oplever, at det kan bidrage til et godt samarbejde, hvis forældrene får mulighed for at give information videre til anbringelsesstedet om lavpraktiske forhold omkring barnet, barnets vaner og eventuelle udfordringer, som barnet har. Flere kommuner og to plejefamilier oplever også, at det er vigtigt og bidrager positivt til samarbejdet, når kommunen giver anbringelsesstedet relevant information om barnets baggrund. Flere kommuner beskriver, at det kan bidrage til samarbejdet at lave en forventningsafstemning med både forældre og anbringelsessted om deres roller under anbringelsen. Flere kommuner kommunikerer også tydeligt til anbringelsesstedet, hvilke forventninger kommunen har i forhold til inddragelse af og information til forældrene om barnets hverdag.
- Nogle kommuner har gode erfaringer med at invitere forældrene og anbringelsesstedet til et opstartsmøde i starten af anbringelsen. Nogle af de forældre, vi har interviewet, fortæller dog, at de var i en krisetilstand efter, at deres børn var blevet anbragt, og at de oplevede opstartsmødet med kommunen som kaotisk.
- Alle kommunerne fortæller, at fastlæggelse af samvær og valg af skoletilbud er det, der fylder mest i starten af en anbringelse. Undersøgelsen viser, at samvær er særligt vigtigt for forældrene at få klarhed over, mens skoletilbud er særligt vigtigt for anbringelsesstederne at få styr på fra anbringelsens start.
- Flere kommuner fortæller, at etableringen af et godt samarbejde mellem parterne allerede starter i matchningsprocessen.

ETABLERING AF ET GODT SAMARBEJDE

Alle de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at det er et vigtigt fokuspunkt for dem at forsøge at etablere et godt samarbejde med barnets forældre og med anbringelsesstedet fra anbringelsens start. Flere kommuner oplever, at det er særligt vigtigt, at de får kickstartet et godt samarbejde med forældrene. Det skyldes, at et godt samarbejde med forældrene ifølge flere kommuner skaber bedre forudsætninger for, at der ikke senere hen i anbringelsen opstår udfordringer omkring de beslutninger, der skal træffes i barnets hverdagsliv. Samtidig skaber et godt samarbejde med forældrene også bedre forudsætninger for, at anbringelsen i sidste ende bliver vellykket. En rådgiver fra Odsherred Kommune beskriver, at de gør meget for at inddrage forældrene for eksempel forklare dem valget af anbringelsessted og tage forældrene med på besøg hos anbringelsesstedet for at etablere et godt samarbejde:

Citat: "I hele det der samarbejde, der går vi måske ovenikøbet nogle gange en my længere, end vi skal. Det gør vi, fordi vi ved, at meget af det her [beslutninger i barnets hverdag] bliver anderledes let, og det har jo noget at gøre med, om barnets anbringelse lykkes. Hvis

vi ikke har et godt samarbejde, så er det nogle gange, at et barns anbringelse bliver noget rigtig møg.” (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Samarbejdet med forældrene har altså i vid udstrækning indflydelse på, hvordan beslutninger i barnets hverdag på sigt kan håndteres, og derfor er samarbejde og inddragelse af forældre et fokuspunkt for alle fem kommuner fra start. Det handler ifølge flere kommuner om at lytte til forældrene og anerkende dem som forældre, selvom det er blevet besluttet, at deres barn skal anbringes.

Odsherred kommune beskriver også, at familieplejekonsulenterne har en stor rolle i at fortælle forældrene om, hvad de har lagt vægt på i deres valg af anbringelsessted for at øge forældrenes forståelse og accept af anbringelsesstedet fra start.

Den døgninstitution, vi har interviewet, er enig i, at en tidlig etablering af et godt forældresamarbejde er afgørende for, hvordan anbringelsen bliver. Ifølge institutionen handler det om at få forældrene i tale tidligt i processen, og forklare dem, at de stadig er eksperter i deres barns liv, så forældrene føler sig som en del af anbringelsen:

Citat: ”Vi vil gerne have, at forældrene føler sig som en stor del af anbringelsen, om det er en tvangsanbringelse eller en frivillig. Og det er lige præcis det her med at få dem [forældrene] i tale og få italesat, det er jer der er eksperter i jeres barns liv.” (Pædagog, Døgninstitution)

Nordfyns Kommune beskriver, at det kan være nemmere at etablere et godt samarbejde med forældrene, hvis de har givet samtykke til anbringelsen. Kommunen oplever, at det i meget konfliktyldte anbringelsessager kan være svært og i nogle tilfælde uhensigtsmæssigt at inddrage forældrene i nogle af de beslutninger, der skal tages fra anbringelsens start. Læs mere om dette i kapitel 5.

I den næste del af kapitlet beskriver vi en række forskellige forhold, som kan bidrage til at etablere et godt samarbejde fra anbringelsens start mellem kommune, forældre og anbringelsessted.

Forældrene besøger anbringelsesstedet forud for anbringelsen

Én af de faktorer, som kan bidrage til, at kommunen får etableret et godt samarbejde med forældrene fra start, er ifølge alle interviewkommunerne, at forældrene får mulighed for og er i stand til at besøge anbringelsesstedet forud for anbringelsen. Kommunerne beskriver, at det ikke altid kan lade sig gøre, men når det kan, skaber besøget en tryghed hos forældrene, fordi de har set, hvor deres barn skal bo, og hvem der skal tage vare på deres barn i hverdagen. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune beskriver det således:

Citat: ”Det her med at få forældrene med ud og besøge og få etableret en kontakt, og de kan se, hvor deres barn skal være (...). Når vi får tid til det, så synes jeg også, at vi nogle gange får nogle bedre anbringelser, fordi der er nogle forældre, der har knap så meget modstand.” (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Frederikshavn Kommune beskriver videre, at besøget giver forældrene og anbringelsesstedet et rum til at udveksle oplysninger om det barn, som begge parter skal passe på, og som den

ene part ved en helt masse om. Samtidig giver besøget mulighed for at forventningsafstemme, hvor meget forældre og anbringelsessted eksempelvis skal kommunikere i det daglige.

Nogle kommuner fortæller også, at de opfordrer særligt plejefamilier til at servere en kop kaffe og en bolle ved det første besøg, så forældrene føler sig velkommen. En rådgiver fra Haderslev Kommune fortæller:

Citat: "Vi snakker med dem [plejeforældrene] om, hvordan de byder forældrene velkommen: 'Sørg nu for, at der er kaffe på kanden', og måske har plejefaren en ekstra rolle i at vise rundt. Det er for, at de [forældrene] skal føle sig velkommen, og det gør, at samarbejdet flyder nemmere. (...) Det bliver nemmere [for plejefamilien] at gribe telefonen og sige, 'Sofie skal klippes, tænker du bare, at jeg skal gøre det, eller vil du med?'"
(Rådgiver, Haderslev Kommune)

Nedenstående eksempel viser, hvordan en kommunes plan for at inddrage forældrene i starten af anbringelsen, herunder at invitere forældrene på besøg hos anbringelsesstedet, kan være et vigtigt første skridt hen imod at ændre et konfliktfyldt samarbejde.

CASEBOKS: BESØG HOS ANBRINGELSESSTED ÆNDRERE SAMARBEJDET I EN ANBRINGELSE UDEN SAMTYKKE

– NORDFYNS KOMMUNE

To drenge er blevet midlertidigt akutanbragt på en døgninstitution på grund af mistanke om misrøgt i hjemmet. Kommunens samarbejde med forældrene er meget svært. Det skyldes, at drengene er blevet anbragt uden varsel, at forældrene ikke har set det sted, hvor deres drenge er blevet anbragt, og at forældrene fortsat ikke forstår, hvorfor kommunen har anbragt deres drenge.

Da de to drenge et par uger senere skal anbringes i en plejefamilie, laver rådgiveren i Nordfyns Kommune en plan for at inddrage forældrene i overgangen fra døgninstitutionen til plejefamilien. Forældrene bliver inviteret på besøg hos plejefamilien, og de er med til at pakke drengenes ting og indrette deres værelse hos plejefamilien.

Selvom der stadig er tale om en anbringelse uden samtykke, hvor forældrene fortsat ikke er enige i, at drengene skal være anbragt, er samarbejdet mellem forældrene og plejefamilien godt. Kommunen oplever, at det blandt andet skyldes, at processen omkring anbringelsen i plejefamilien har været anderledes, da forældrene denne gang er blevet hørt og inddraget, hvilket ifølge kommunen har gjort en stor forskel i sagen. Caseboks slut.

Udveksling af informationer om barn og forældre er vigtigt

Flere kommuner beskriver, at det kan bidrage til et godt samarbejde, at anbringelsesstedet får relevant information om barnets baggrund, og hvad det er for en familie, barnet kommer fra. Derudover fortæller både Frederikshavn og Odsherred Kommune, at det kan være relevant, at forældrene får mulighed for at give information videre til anbringelsesstedet om hverdagsting som for eksempel, hvordan barnet normalt bliver lagt i seng, hvad barnet kan lide at spise, og om barnet har nogle udfordringer, de skal være opmærksomme på. På den måde bliver

forældrene aktive bidragsydere ind i anbringelsen, og der bliver samtidig skabt en genkendelighed og trykthed i barnets hverdag hos anbringelsesstedet. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune beskriver det således:

Citat: "De her små ting som hvordan [barnet] bedst bliver puttet, hvis forældrene kan levere det ind i det, så bliver de også aktive i [anbringelsen]." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

I tråd med det fortæller en forælder til et barn, der er anbragt uden for hjemmet, at hun ville ønske, at hun havde haft mulighed for at fortælle anbringelsesstedet og skolen, at hendes barn er meget sensitivt, og hvilke erfaringer hun har med at håndtere den sensitivitet for at sikre den bedst mulige skolegang for barnet. Forælderen oplevede dog ikke, at kommunen ønskede at facilitere den samtale med anbringelsesstedet og skolen fra anbringelsens start.

Endelig beskriver Haderslev Kommune, at de forsøger at klæde anbringelsesstedet på til, hvem barnets forældre er, og om der er nogle særlige forhold, som anbringelsesstedet skal være opmærksomme på. For eksempel kan det være relevant at fortælle anbringelsesstedet, at en forælder har en diagnose, som kan forklare, at vedkommende sommetider kan have en uhensigtsmæssig adfærd. Læs mere om dette i kapitel 5.

Plejefamilier: Det er vigtigt at få viden om barnets baggrund

De to plejefamilier, vi har interviewet, fortæller, at informationer om barnets baggrund er en vigtig viden at få fra anbringelsens start. Det kan for eksempel være information om, hvilken familie barnet kommer fra, og hvad der førte til, at barnet blev anbragt.

De to plejefamilier oplever dog ikke, at de har fået al den information fra kommunen om barnets baggrund, som de kunne have ønsket sig. Plejefamilierne beskriver, at det gør deres arbejde med barnet sværere, når de ikke kender barnets historie. Den ene plejefamilie beskriver for eksempel, at de ikke fik information fra kommunen om, hvilke udfordringer der kan udvikle sig hos børn, som har været udsat for omsorgssvigt i en tidlig alder. Plejefamilien fik at vide af kommunen, at deres plejebarn var normalt fungerende til trods for, at barnet havde været udsat for omsorgssvigt. Det har givet plejefamilien en oplevelse af, at kommunen ikke har været helt ærlige og åbne om, hvilke udfordringer der med stor sandsynlighed kan opstå hos børn, der har været udsat for omsorgssvigt, og som også med tiden har vist sig hos det barn, de har anbragt i deres hjem.

Kommunen afstemmer roller med forældrene og anbringelsesstedet

Én af de faktorer, som også kan bidrage til at få etableret et godt samarbejde, er ifølge flere kommuner at lave en forventningsafstemning med forældre og anbringelsessted fra anbringelsens start. Nogle kommuner fortæller, at de forbereder forældrene på, at deres barn måske på et tidspunkt vil begynde at kalde plejeforældrene for mor og far. Kommunerne oplever, at det ofte sker, når barnet starter i institution, fordi det hører, at det er det andre børn kalder de voksne, som henter dem. Kommunerne fortæller, at det ofte kan give nogle udfordringer i samarbejdet med forældrene, og deres opgave bliver derfor at forsøge at forklare forældrene, at det ikke er udtryk for, at barnet sorterer dem fra.

Flere kommuner beskriver også, hvordan de fra anbringelsens start tydeligt kommunikerer til anbringelsesstedet, hvilke forventninger kommunen har til dem under anbringelsen. Guldborgsund Kommune fortæller for eksempel, at de gør meget ud af at fortælle en ny

plejefamilie, at de forventer, at plejefamilien informerer forældrene om, hvordan det går i skolen og andre dagligdagsting. Kommunen oplever, at det er vigtigt at få kommunikeret deres forventninger til anbringelsesstedet med det samme, fordi det ellers kan være svært for anbringelsesstedet at få implementeret i hverdagen, og fordi at anbringelsesstedet kan stille sig uforstående over for den forventning:

Citat: "Vi har en forventning om, at de skal kunne samarbejde. Hvis vi først kommer to uger efter og siger, at nu skal de til det, så kan der godt være nogen, der synes, at det kan være svært og undre sig over, hvorfor de skal gøre det. Det er ligesom en arbejdsmodel, der skal være puttet ned over fra starten af. (...) Vi har som kommune en forventning om, at de løbende informerer forældrene om de her små ting." (Familieplejekonsulent, Guldborgsund Kommune)

Nordfyns Kommune fortæller i forlængelse af det, at de italesætter over for anbringelsesstedet, at de har en forventning om, at anbringelsesstedet giver kommunen besked, hvis der er nogle informationer, som kommunen skal viderebringe til forældrene.

Frederikshavn Kommune fortæller derudover, at de gør meget ud af at tale med anbringelsesstedet og forældrene om, hvad det betyder at have et barn anbragt. Kommunen forsøger tydeligt at italesætte, hvem der har hvilke opgaver under anbringelsen, og hvem der kan træffe hvilke beslutninger. De italesætter også over for anbringelsesstedet, at de forventer, at de samarbejder og respekterer, at forældrene fortsat er forældre. Kommunen oplever, at den tydelige og tidlige forventningsafstemning både gavner samarbejdet mellem forældre, anbringelsessted og kommune men også, at det gør en forskel for barnet, fordi det ikke i lige så høj grad kommer til at stå i et dilemma om, hvem der bestemmer hvad.

En plejefamilie, vi har interviewet, efterspørger dog i denne sammenhæng, at man som ny plejefamilie får en mere overordnet vejledning om, hvad man skal være opmærksom på som ny plejefamilie inden, at man siger ja til at få et barn i pleje. Plejefamilien fortæller, at de finder den vejledning, som Kommunernes Landsforening (KL) har udarbejdet på området, for lang og uoverskuelig for en ny plejefamilie.

Odsherred Kommune fremhæver, at det er særligt vigtigt at klæde netværksplejefamilier på til opgaven og afstemme roller for at sikre et godt samarbejde fra start. Det er ifølge kommunen vigtigt at tale med netværksplejefamilien om, hvordan den kan navigere i at være familie på den ene side og et professionelt anbringelsessted på den anden side. Samtidig er det kommunens erfaring, at der lettere kan opstå konflikter i samarbejdet i forbindelse med en anbringelse hos en familie i barnets netværk, fordi der er nogle familieære følelser på spil mellem anbringelsessted og forældre.

Nogle kommuner holder et opstartsmøde i starten af anbringelsen

Nogle af de kommuner, vi har interviewet, holder et opstartsmøde i starten af anbringelsen, hvor forældre og anbringelsessted er med. Både Odsherred og Guldborgsund Kommune oplever, at møderne er vigtige for samarbejdet, fordi de giver forældrene mulighed for at få talt om, hvad der er svært for dem i anbringelsen. Guldborgsund Kommune fortæller, at de blandt andet bruger møderne til at håndtere ting, som forældrene erfaringsmæssigt kan blive frustrerede over undervejs i anbringelsen. Det kan for eksempel være at forklare forældrene, hvorfor barnet kan deltage i en stor fødselsdag i plejefamilien, mens barnet ikke kan holde til

mere samvær med forældrene. Odsherred Kommune fortæller samtidig, at de hellere lægger et møde "for meget" ind for at sikre en god kontakt med forældrene. Frederikshavn Kommune fortæller også, at de – hvis forældrene har en støtteperson – inviterer støttepersonen med til opstartsmødet, fordi en støtteperson oftest har en anden forbindelse og kontakt til forældrene end rådgiveren, hvilket gør kommunikationen mellem kommunen og forældrene bedre.

Det er dog ikke altid, at kommunernes gode intentioner bliver effektueret eller oplevet positivt af forældrene.

En af de forældre, vi har interviewet, fortæller, at vedkommende ikke hørte fra kommunen før cirka en måned efter, at vedkommendes børn var blevet anbragt. To andre forældre fortæller, at de blev inviteret til et møde af kommunen i starten af anbringelsen, men de fortæller også, at de var i en krisetilstand efter, at deres børn var blevet anbragt, og at de oplevede mødet som kaotisk.

Nedenfor beskriver vi et eksempel med et forældrepar, som har to børn, der er anbragt uden for hjemmet, og som oplevede opstartsmødet med kommunen som kaotisk.

CASEBOKS: MØDET MED KOMMUNEN VAR KAOTISK

– FORÆLDRE TIL BARN, DER ER ANBRAGT

Lasse og Katrine er forældre til to børn, der er anbragt uden for hjemmet. De blev kort efter anbringelsen inviteret til et møde af kommunen. På mødet deltog anbringelsesstedet, rådgiveren fra kommunen, forældrene og deres støtteperson.

Lasse og Katrine oplevede mødet som meget kaotisk. Der deltog mange mennesker i mødet, og de oplevede, at der ikke var tid nok til, at alle kunne blive hørt. Lasse og Katrine blev på mødet informeret om børnenes hverdag under anbringelsen. De fik for eksempel informationer om, hvem der deltager i skole-hjem-samtaler, hvordan det fungerer med lommepege og fejring af børnenes fødselsdage. Lasse og Katrine fik rigtig mange informationer og fortæller, at de næsten kunne have ønsket sig at have en sekretær eller en diktafon med, så de kunne have genhørt mødet efterfølgende. Efter mødet var det dog klart for dem, at det var anbringelsesstedet, som kunne beslutte de fleste ting i deres børns hverdag. Lasse og Katrine efterlyser begge, at der var blevet taget referat fra mødet om, hvad der var blevet drøftet i relation til deres børns hverdag – både for at kunne huske informationerne bedre og for at undgå misforståelser i fremtiden. Caseboks slut.

Et andet forældrepar beskriver i tråd med eksemplet, hvordan de kunne have ønsket, at kommunen havde arrangeret det, som de kalder et "familiemøde" i starten af anbringelsen. For-målet med familiemødet skulle være at tale forløbet igennem med deres børn og få fortalt dem, at de nu skulle bo et andet sted.

SAMVÆR OG SKOLE FYLDER I STARTEN AF ANBRINGELSEN

Undersøgelsen viser, at drøftelser om hverdagslivsbeslutninger om for eksempel fritidsaktiviteter, udseende og sundhed ikke fylder særlig meget i starten af anbringelsen. De fem kommuner, der har deltaget i undersøgelsen, fortæller alle, at det, der fylder mest i

starten af en anbringelse, er fastlæggelse af samvær og valg af skoletilbud. I de næste afsnit beskriver vi dette.

Samvær er vigtigt for forældrene at tale om fra start

Vi beskriver i dette afsnit først reglerne om samvær, jf. servicelovens § 71. Derefter beskriver vi, hvorfor samvær er særligt vigtigt for forældrene at få afklaret fra anbringelsens start.

LOVBOKS: SERVICELOVENS § 71 REGULERER FORÆLDRES SAM-VÆR OG KONTAKT MED DERES BARN

Børn og unge, som anbringes uden for hjemmet, har ret til samvær og kontakt med deres forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer og venner mv. 'Forældrene' dækker både over forældremyndighedsindehavere og forældre, der ikke har del i forældremyndigheden. Hensynet til barnet eller den unges behov for og ønske om samvær skal stå over forældrenes ønske om kontakt og samvær. Kommunen skal træffe afgørelse om omfanget og om udøvelsen af samværet i de tilfælde, hvor samværet begrænses. Ved afgørelsen skal kommunen særligt lægge vægt på barnets eller den unges bedste og formålet med anbringelsen. Kommunen skal også inddrage forældrenes ønske om samvær med barnet eller den unge i sin afgørelse. Det er afgørende, at kommunen i sine afgørelser tager hensyn til, at barnet eller den unge ikke skal opleve et samvær eller en kontakt med en forælder i de situationer, hvor kommunen vurderer, at selve kontakten er skadelig for barnets trivsel og udvikling.

En afgørelse om samvær kan både omhandle omfanget af samvær og vilkår/rammer for samværet for eksempel hvor samværet skal foregå, og hvad der skal ske. Om nødvendigt kan kommunen for eksempel beslutte, at forældre og barn ikke må gå en tur, mens de har samvær, eller tage bestemte ting med til samværet.

Servicelovens § 71 regulerer forældrenes samvær og kontakt til barnet under anbringelsen. Bestemmelsen regulerer ikke barnets kontakt til forældrene. Dog kan en afgørelse efter servicelovens § 71 få indirekte betydning for et barns muligheder for at tage kontakt til sine forældre, da barnets alder for eksempel kan gøre, at barnet ikke selv har mulighed for at kontakte sine forældre. Kommunen kan således ikke regulere barnet/den unges kontakt til forældrene med henvisning til servicelovens § 71. Lovboks slut.

Selvom en beslutning om forældrenes samvær og kontakt til barnet under anbringelsen ikke er omfattet af servicelovens § 69 og dermed ikke karakteriseres som en hverdagslivsbeslutning i denne undersøgelse, så viser undersøgelsen, at kommunernes afgørelser om samvær påvirker de beslutninger, der bliver taget i barnets hverdagsliv om begivenheder som fødselsdage, jul, konfirmation mv.

Alle de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at samvær fylder rigtig meget for forældrene særligt i starten af anbringelsen. På det tidspunkt er forældrene optagede af, hvor ofte og hvor længe de kan se deres barn, om de kan have barnet hjemme på dets fødselsdag og i weekenderne, og om de kan fejre jul sammen. I nedenstående citat fortæller en rådgiver fra Odsherred Kommune, hvorfor det er vigtigt at få skabt nogle rammer for samværet fra start:

Citat: "Det er meget, meget vigtigt at have styr på, hvordan samværet skal fungere – både frekvens, rammer og med hvem. Det er meget vigtigt både for barnet og forældrene at vide, hvornår de får hinanden at se igen og under hvilke rammer. Det har meget med tryghed at gøre." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Samme kommune forklarer, at den første tid efter anbringelsen er en skrøbelig tid at starte samværene op i, fordi anbringelsen "sidder i kroppen" hos både børn og forældre. Netop derfor er det ifølge kommunen vigtigt at tale om samvær fra start.

Samtidig er omfanget af samvær ifølge flere kommuner ofte noget, som er svært at nå til enighed med forældrene om. En rådgiver fra Nordfyns Kommune forklarer, at det skyldes, at forældrene selvfølgelig elsker deres barn og gerne vil være sammen med det så meget som muligt. Derfor er spørgsmålet om samvær ofte følsomt og konfliktfyldt. Rådgiveren fortæller i forlængelse af det, at det er vigtigt at italesætte over for forældrene i starten af anbringelsen, at samværsaftalerne ikke er endelige, men at omfanget af samværet kan ændre sig over tid. På den anden side oplever rådgiveren, at netop det kan skabe en udfordring i forhold til særligt plejefamilier, fordi opgaven ændrer sig for dem, og de måske skal facilitere mere samvær end de i udgangspunktet havde forventet og i højere grad tjekke op på, hvordan barnet har det efter samvær med forældrene. Sidstnævnte er en pointe, som alle kommunerne fremhæver, nemlig at der er et stort hensyn til barnet i forhold til mængden af samvær med forældrene. Kommunerne understreger, at de er barnets rådgivere og barnets stemme i systemet, og at barnets behov vægter højt i beslutningen om samvær. Dette gør sig også gældende i forhold til andre aspekter af barnets hverdagsliv end samvær. Alle kommunerne har fokus på at inddrage forældrene, men deres primære fokus er, hvad der er bedst for barnet. En rådgiver fra Nordfyns Kommune beskriver det på følgende måde:

Citat: "Forældrene bliver inddraget og hørt, men det er ikke altid, det bliver, som de gerne vil have, fordi vi kigger på, hvad der er det rigtige for barnet, og hvad barnet selv ønsker." (Rådgiver, Nordfyns Kommune)

De to plejefamilier og den netværksplejefamilie, vi har interviewet, fortæller i tråd med ovenstående, at samvær også er vigtigt for dem at få styr på fra starten af anbringelsen. Blandt andet fortæller en plejefamilie, at rammerne for samværet er vigtige at få på plads af hensyn til barnets hverdag og trivsel.

Skoletilbud er særligt vigtigt at få styr på for anbringelsesstedet

Den døgninstitution og det opholdssted, vi har interviewet, fremhæver begge, at det er vigtigt, at der fra anbringelsens start er styr på, hvor barnet skal gå i skole. De beskriver, at et skoletilbud er afgørende for, at de kan lykkes med at have barnet anbragt, og at barnets skolegang har en stor betydning for, om barnet får et godt og selvstændigt liv efter anbringelsen. Lederen på en døgninstitution siger:

Citat: "Det bliver rigtig svært for os at lykkes, hvis der ikke er en eller anden form for skoletilbud, fordi så ryger døgnrytmen, og så bliver det svært at opretholde en hverdag. Så det er vigtigt, at der er styr på det fra starten. Det er noget af det allervigtigste – det er fundamentet." (Leder, Døgninstitution)

Både døgninstitutionen og opholdsstedet fortæller, at de forsøger at stille krav om, at der er et skoletilbud til barnet, inden barnet bliver anbragt. Det lykkes dog ikke altid. Medarbejderne på døgninstitutionen fortæller, at de oplever, at eksempelvis barnets rådgiver, PPR og psykiatrien kan have svært ved at samarbejde, når der skal findes et specialtilbud, der passer til barnet, og derfor kan processen med at finde et skoletilbud trække ud. Døgninstitutionen oplever, at det går ud over barnet, når det trækker ud med at finde et skoletilbud. Samtidig understreger døgninstitutionen, at det er særligt vigtigt i forhold til unge, der er anbragt uden for hjemmet, at der bliver handlet hurtigt, fordi det er svært at fastholde den unges lyst til at gå i skole. Lederen på opholdsstedet oplever, at det særligt er i de akutte sager om anbringelse uden samtykke, hvor det ikke lykkes at finde et skoletilbud til barnet fra starten af anbringelsen. Stedet oplever dog også, at samarbejdet med kommunen og PPR om skoletilbud kan være tungt.

En rådgiver fra Frederikshavn Kommune fortæller i den forbindelse, at det særligt kan tage tid at finde et skoletilbud, hvis et barn bliver anbragt i en anden kommune, fordi det kræver samarbejde med en anden PPR-afdeling.

Opholdsstedet og døgninstitutionen oplever derudover, at de nogle gange får børn anbragt, som ikke har gået i skole i en lang periode. Dét øger blot vigtigheden af, at der bliver fundet et skoletilbud hurtigt, fordi det kan være en stor opgave at få børnene i skole igen. Opholdsstedet oplever i forlængelse af det, at kommunerne nogle gange er for langsomme til at opdage, at et barn ikke har gået i skole i en lang periode – og det er rigtig skidt for barnet, som pludselig har meget at indhente.

Alle fem kommuner fortæller, at de i starten af anbringelsen har fokus på at få afklaret, hvor barnet skal gå i skole.

EN GRUNDIG MATCHNINGSPROCES LÆGGER KIMEN TIL DET GODE SAMARBEJDE

Nogle af de kommuner, der er med i undersøgelsen, fortæller, at etableringen af et godt samarbejde mellem parterne allerede starter i matchningsprocessen. Samtidig er det rigtige match også vigtigt for at undgå, at barnet senere hen skal skifte anbringelsessted. Nedenfor skitserer vi en del af de faktorer, som kommunerne er opmærksomme på, når de matcher.

Flere kommuner fortæller, at det er vigtigt at have så bred en viden som muligt om barnet og dets udfordringer for at kunne lave det rigtige match. Kommunerne kigger også på, hvad det er for en familie, barnet kommer ind i – er der for eksempel andre søskende i plejefamilien, og hvad er det for nogle børn, der bor på opholdsstedet. Samtidig forsøger flere kommuner at inddrage barnets ønsker i matchningsprocessen – det kan for eksempel være, at barnet gerne vil bo tæt på sine venner, fortsætte til en bestemt fritidsaktivitet eller ønsker at gå på en bestemt skole. En kommune beskriver også, at de forsøger at inddrage forældrene i processen og høre deres ønsker til et anbringelsessted.

Derudover fremhæver nogle kommuner, at det ikke bare er barnet, der skal matches med anbringelsesstedet – det skal forældrene også i et eller andet omfang. Det kan for eksempel være vigtigt for kommunen at sikre sig, at anbringelsesstedet kan håndtere, at forældrene har en psykisk sygdom. Matchet mellem forældre og anbringelsessted er ifølge flere kommuner

vigtigt, fordi det kan få stor betydning for samarbejdet mellem de to parter. En familieplejekonsulent fra Guldborgsund Kommune siger følgende:

Citat: "Forældresamarbejde fylder rigtig meget. Vi har nogle gange [en plejefamilie], hvor vi tænker, at de ville være gode til barnet, men at de [plejefamilien] ikke kan rumme ophavet." (Familieplejekonsulent, Guldborgsund Kommune)

Nogle kommuner peger på, at det kan være svært at finde en plejefamilie, der matcher både barn og forældre. Kommunerne oplever, at udbuddet af plejefamilier er begrænset, og derfor kan de nogle gange være nødt til at flyttet barnet længere væk fra sin familie end ønsket.

Endelig fremhæver flere kommuner, at geografi er et hensyn i matchningsprocessen. I nogle sager kan det være særligt vigtigt, at barnet bliver boende tæt på familien for at bevare kontakten til sit netværk. I andre sager vejer behovet for eksempelvis at få barnet i en specialscole tungt, og det kan betyde, at barnet skal flytte længere væk fra sin familie. En kommune fortæller, at de har oplevet, at netop det, at barnet flytter langt væk fra familien, kan skabe konflikt i anbringelsen.

Infoboks: UNDERSØGELSE OM MATCH

Læs Ankestyrelsens undersøgelse fra 2021 om seks kommuners praksis og overvejelser, når de skal finde et opholdssted eller en døgninstitution til et barn eller en ung:

Seks kommuners praksis og overvejelser ved valg af opholdssteder og døgninstitutioner — Anestyrelsen (ast.dk) Infoboks slut.

Kapitel 3: Hvem tager beslutninger om barnets hverdag under en anbringelse?

I dette kapitel afdækker vi, hvem der træffer hvilke beslutninger om et barns hverdag under en anbringelse. Vi beskriver også, hvordan kommuner i praksis skelner mellem, hvornår en beslutning om et barns hverdag er en *afgørelse*, og hvornår den er et udtryk for *faktisk forvaltningsvirksomhed*.

DELKONKLUSIONER

- Alle kommunerne og anbringelsesstederne fortæller, at kompetencen til at træffe beslutninger i barnets hverdag under en anbringelse for det meste ligger hos anbringelsesstedet.
- Alle kommunerne og nogle af anbringelsesstederne fremhæver dog, at der ofte er mere eller mindre udtalte aftaler mellem anbringelsesstedet og forældrene om, hvilke beslutninger anbringelsesstedet skal involvere forældrene i.
- Undersøgelsen viser, at forældrene bevarer retten til at tage stilling til en række personlige forhold om barnet, selvom barnet er anbragt. Der er begivenheder, som forældrene kan inviteres til, og beslutninger de som udgangspunkt skal give samtykke til for eksempel vaccination, dåb, konfirmation og udstedelse af pas.
- Alle kommunerne beskriver, at de sjældent bliver inddraget i beslutninger, der hører til en normal hverdag. Kommunerne bliver dog ofte inddraget i større beslutninger om barnets hverdag, og hvis der opstår uenighed mellem forældrene og anbringelsesstedet om en beslutning eller hændelse i barnets hverdag. Kommunerne er også inde over beslutninger, som kommunen selv vurderer kan påvirke barnets trivsel negativt.
- En kommunes beslutning om forhold i et barns hverdag under en anbringelse kan både være en afgørelse eller udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed. I den forbindelse fortæller flere kommuner, at de træffer en afgørelse om fastsættelse af samvær eller om ændringer i mængden af samvær. Flere kommuner beskriver også, at de i nogle tilfælde træffer en

afgørelse om forhold i barnets hverdagsliv, hvis der er opstået uenighed.

ANBRINGESESSTEDET TRÆFFER FOR DET MESTE BESLUTNINGER OM BARNETS HVERDAG

De kommuner og anbringelsessteder, vi har interviewet, fortæller alle, at kompetencen til at træffe beslutninger i barnets hverdag under en anbringelse som hovedregel ligger hos anbringelsesstedet. Det betyder, at anbringelsesstedet kan træffe beslutninger om forhold, der hører til en normal hverdag. Barnets hverdag foregår hos anbringelsesstedet, og derfor er det også dem, der sætter rammerne for den. Dette beskriver en rådgiver fra Odsherred Kommune i det følgende:

Citat: "Jeg tænker, at børnene følger det sted, de bor. Der er nogle regler og nogle rammer, barnet er en del af både i forhold til sengetid, pligter og opgaver, som når man bor ved enhver anden familie." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Ifølge kommunerne og nogle anbringelsessteder er der dog ofte mere eller mindre udtalte aftaler mellem anbringelsesstedet og forældrene om, hvilke beslutninger anbringelsesstedet skal involvere forældrene i. På hverdagsbasis kan det være beslutninger, som af den ene eller anden grund har en følelsesmæssig betydning for forældrene. Det kan eksempelvis være, hvilket tøj barnet skal gå i, eller hvilken fritidsaktivitet det skal gå til. Nordfyns Kommune beskriver i den forbindelse, at det altid er vigtigt at lytte, hvis en forælder for eksempel har et stærkt ønske om, at barnet skal gå til karate. Det kan være fordi, at forælderen selv har dyrket karate eller fordi, at det var noget barnet og forælderen gik til sammen, mens barnet stadig boede hjemme. På samme måde beskriver en plejefamilie, hvordan de altid vender det med forældrene, inden de sender barnet til frisør:

Citat: "Vi lever jo som en ganske almindelig familie, hvor vi har børnene, ligesom det var vores egne. Det eneste, der kan være anderledes er for eksempel, hvis børnene skal til frisør. Så skal forældrene sige ok til, at de kommer til frisør." (Plejefamilie)

Vi uddyber i kapitel 5, hvorfor denne form for inddragelse er essentiel i forhold til at vedligeholde forældre-barn relationen, og for at forældrene bliver ved med at føle sig som en del af barnets liv.

FORÆLDREMYNDIGHEDSINDEHAVEREN ADMINISTRERER VISSE ASPEKTER AF BARNETS LIV

Selvom anbringelsesstedet på mange områder tager vare på barnets hverdag, er der hverdagsituationer, som kræver, at anbringelsesstedet eller kommunen inddrager forældrene. Alle kommunerne beskriver, at barnets forældre som oftest har forældremyndigheden, selvom barnet er anbragt uden for hjemmet, og derfor er der visse områder af barnets liv, som forældrene administrerer.

Udgangspunktet er, at forældrene bevarer retten til at tage stilling til en række personlige forhold om barnet, selvom barnet er anbragt. Der er begivenheder, som forældrene kan inviteres til, og beslutninger, de som udgangspunkt skal give samtykke til. Kommunerne beskriver, at forældremyndighedsindehaveren for eksempel modtager breve til barnet fra offentlige myndigheder, mens forældrene også skal give samtykke til, at barnet må vaccineres, testes for covid-19 og få udstedt et pas. Endelig skal forældremyndighedsindehaveren som udgangspunkt give samtykke til, at barnet må blive døbt og konfirmeret.

Det følger dog også af forældreansvarsloven, at der skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Hvis det er i overensstemmelse med hensynet til den unge og formålet med anbringelsen at imødekomme den unges udtrykkelige ønske om for eksempel at blive konfirmeret på trods af forældrenes modstand, så kan kommunen træffe afgørelse efter servicelovens § 69 om, at den unge kan blive konfirmeret.

KOMMUNEN INDDRAGES I STØRRE BESLUTNINGER OG VED UENIGHED

Selvom kommunerne sjældent er inde over beslutninger, der hører til en normal hverdag, beskriver de, hvordan de ofte bliver inddraget i større beslutninger om eksempelvis begivenheder og barnets skolegang. Dette bekræfter et opholdssted:

Citat: "Hvis vi tager sådan noget med jul, nytår og ferier til udlandet (...), så er det noget, der går ind over sagsbehandleren og forældrene. (...) Så er der meget i skolen – hvis barnet for eksempel skal skifte skole – som også går igennem rådgiver." (Pædagog på opholdssted)

Derudover fortæller alle kommunerne, at de ofte bliver inddraget, hvis der opstår uenighed mellem forældrene og anbringelsesstedet om en beslutning eller hændelse i barnets hverdag. Kommunerne er også inde over beslutninger, som kommunen selv vurderer kan påvirke barnets trivsel negativt. I disse situationer er det kommunerne, der træffer den endelige beslutning.

Kommunens beslutning kan være en afgørelse eller faktisk forvaltningsvirksomhed

En kommunes beslutning om forhold i et barns hverdag under en anbringelse kan både være en afgørelse eller udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed. Nedenfor definerer vi, hvad en afgørelse er, og hvad faktisk forvaltningsvirksomhed er med udgangspunkt i Ankestyrelsens vejledning om afgørelsesbegrebet. Derefter beskriver vi, hvordan kommunerne afgør, hvornår en beslutning om et barns hverdagsliv er en afgørelse eller udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed.

LOVBOKS: AFGØRELSER OG FAKTISK FORVALTNINGSVIRKSOMHED

En afgørelse er en beslutning, hvor kommunen i forhold til den enkelte borger fastsætter, hvad der gælder eller skal gælde for borgeren om et konkret spørgsmål. En afgørelse regulerer således bindende borgerens rettigheder og pligter. Det kan for eksempel være afgørelser om samvær eller støtte til et barn eller en ung.

Faktisk forvaltningsvirksomhed er de beslutninger, der ikke fastlægger borgerens retsstilling. Det er blandt andet planlægningen af og den faktiske gennemførelse af kommunens opgaver over for en eller flere borgere. Det er blandt andet også beslutninger om rent praktiske

spørgsmål i et barns hverdag under en anbringelse. Det kan for eksempel være, hvad barnet må spise i plejefamilien og sengetider.

Når en beslutning, der har karakter af faktisk forvaltningsvirksomhed, ikke er en afgørelse, betyder det, at borgeren ikke kan klage over den til en anden myndighed eksempelvis Ankestyrelsen. Klagen skal i stedet behandles af kommunen selv, som er ansvarlig for udførelsen af den faktiske forvaltningsvirksomhed.

Hvis sagen drejer sig om forhold, der har væsentlig betydning for et barn eller ung, som er anbragt uden for hjemmet, eller for forældremyndighedsindehaveren, skal kommunen dog træffe en begrundet afgørelse, som kan påklages til Ankestyrelsen, uanset om der er tale om faktisk forvaltningsvirksomhed. Det kan for eksempel være emner, der har stor betydning i forhold til religion eller anden livsoverbevisning. Når kommunen træffer afgørelse om sådanne forhold, skal formålet med anbringelsen og hensynet til barnet eller den unge tillægges afgørende betydning. Særligt indgribende beslutninger om for eksempel tiltag, der sikrer kontinuiteten i anbringelsen, skal også være afgørelser, der kan påklages.

Afgørelser om for eksempel afslag på forældres deltagelse i barnets lægebesøg, afslag på deltagelse i skole-hjem-samtaler eller barnets ferierejse med plejefamilien kan også have så væsentlig betydning for barnet, den unge eller for forældremyndighedsindehaveren, at der i disse tilfælde kan være tale om en egentlig afgørelse.

Kommunens medvirken til, at børn, der er anbragt uden for hjemmet, får fornyet eller udstedt pas, er dog faktisk forvaltningsvirksomhed. Der er ikke tale om en afgørelse, der kan påklages til Ankestyrelsen.

Det er en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om en beslutning er en afgørelse, der kan klages over, eller om der er tale om faktisk forvaltningsvirksomhed. Det er kommunen, der skal tage stilling til, om beslutningen er faktisk forvaltningsvirksomhed eller en afgørelse. Denne vurdering er også en afgørelse i forvaltningslovens forstand, som kan påklages til Ankestyrelsen.

Læs mere i Ankestyrelsens vejledning om afgørelsesbegrebet her og i Ankestyrelsen principmeddelelse 1-17, 76-17 og 9-20. Lovboks slut.

[Flere kommuner træffer afgørelse om samvær og ved uenighed](#)

De fleste kommuner fortæller, at de træffer en afgørelse i forbindelse med, at de fastsætter samvær eller ændrer i mængden af samvær, som forældrene dermed kan klage over. Derudover fortæller flere kommuner, at de i nogle tilfælde træffer en afgørelse om forhold i barnets hverdagsliv, hvis der er opstået uenighed om det konkrete forhold i barnets hverdag. En familieplejekonsulent fra Nordfyns Kommune fortæller, at vedkommende tidligere – i sin funktion som rådgiver – eksempelvis har truffet afgørelse om, at forældrene mod deres vilje ikke skulle deltage i en undersøgelse, som barnet skulle have foretaget på sygehuset, da det blev vurderet at være u hensigtsmæssigt for barnet, at de deltog. Andre kommuner nævner også, at de har truffet afgørelser ved uenighed om begivenheder, AULA, udstedelse af pas, vaccinationer mv.

Frederikshavn Kommune giver dog også udtryk for, at det kan være svært at vurdere, hvornår en beslutning er en afgørelse, og hvornår beslutningen blot er udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed. I de tilfælde, hvor kommunen kan blive i tvivl, fortæller rådgiverne, at de hellere træffer en afgørelse for meget end en for lidt. Haderslev Kommune beskriver videre, at det er en konkret vurdering i den enkelte sag og situation, om en beslutning er en afgørelse eller faktisk forvaltningsvirksomhed.

Kapitel 4: Udfordringer ved hverdagslivsbeslutninger

I dette kapitel beskriver vi, hvad der kan opstå udfordringer eller uenighed om i forhold til beslutninger og situationer i barnets hverdag. Kapitlet belyser udfordringer og/eller uenighed i forhold til følgende aspekter af barnets hverdagsliv:

- Begivenheder
- IT-platforme, herunder covid-19
- Fritid
- Skole
- Sundhed
- Udseende
- Kultur og religion

Til sidst i kapitlet beskriver vi, hvordan kommuner og anbringelsessteder håndterer disse udfordringer og uenigheder om beslutninger i barnets hverdag.

DELKONKLUSIONER

- Flere kommuner og forældre giver udtryk for, at begivenheder som jul, ferie og konfirmation ofte er kilde til uenighed under anbringelsen. Det skyldes ifølge flere kommuner og forældre, at det har en særlig følelsesmæssig værdi for forældrene at være sammen med deres barn på mærkedage som jul og fødselsdag.
- Flere kommuner og anbringelsessteder oplever, at forskellige IT-platforme ofte volder anbringelsesstederne udfordringer under anbringelsen. Det skyldes, at anbringelsesstederne ikke har adgang til barnets MitID, og dermed heller ikke til barnets e-Boks og sundhed.dk. Derfor kan anbringelsesstederne ikke – uden forældrenes hjælp – håndtere vigtig information til barnet, som bliver sendt til disse platforme.
- Alle kommunerne oplever, at der kan opstå udfordringer i anbringelsen, når barnet får en mobiltelefon. Kommunerne oplever, at mobiltelefonen skaber en direkte kontakt mellem barn og forældre, som kan være uhensigtsmæssigt for barnets trivsel. Derudover oplever flere kommuner, at anbringelsesstederne ikke i vidt nok omfang har mulighed for at regulere barnets telefonvaner, hvilket kan være problematisk på flere måder.
- Nogle kommuner oplever, at dét, der særligt kan skabe udfordringer i anbringelsen i forhold til barnets skolegang, er spørgsmålet om, hvorvidt forældrene må deltage i skole-hjem-samtaler og arrangementer på skolen. Det skyldes blandt andet, at forældrene ofte gerne vil med, men det ikke altid er hensigtsmæssigt for barnet, at de deltager.
- Nogle kommuner oplever, at der kan opstå uenighed i anbringelsen om, hvorvidt forældrene må deltage, når barnet for eksempel skal til lægen eller på hospitalet.
- Nogle kommuner oplever, at beslutninger om barnets hår og tøj i nogle tilfælde kan være kilde til udfordringer i anbringelsen. Det skyldes blandt andet, at der kan ligge meget forældreidentitet i, hvordan barnet ser ud.
- Flere kommuner fortæller, at der kan opstå udfordringer i anbringelsen på grund af kulturelle og religiøse forskelle mellem anbringelsesstedet og forældrene. Udfordringerne kan for eksempel opstå på grund af forskellige madvaner, værdier og (religiøse) overbevisninger.

•Undersøgelsen viser, at flere kommuner forsøger at løse udfordringer og uenigheder i anbringelsen med dialog. Derudover beskriver flere kommuner, at de i mange tilfælde sørger for, at det er dem som myndighed, der tager de beslutninger om barnets hverdag, som forældrene kan være uenige i. Det gør de for at sikre, at anbringelsesstedet og forældrene i videste muligt omfang kan bevare et godt samarbejde.

UDFORDRINGER – BEGIVENHEDER

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder i forhold til beslutninger om begivenheder, har vi blandt andet spurgt ind til begivenheder som fødselsdage, jul, ferie og konfirmation.

Generelt viser undersøgelsen, at disse begivenheder ofte er kilde til uenighed og kan volde udfordringer under anbringelsen. Flere af de kommuner, vi har interviewet, forklarer, at der er flere udfordringer, som er fælles for begivenhederne.

For det første er en kommunes beslutning om, om et barn for eksempel må holde jul med sine forældre også en beslutning om samvær – og som beskrevet i kapitel 2, er samvær noget, der naturligt fylder meget for de fleste forældre, som har et barn, der er anbragt uden for hjemmet. Flere af kommunerne forklarer, at det betyder meget for forældrene at være sammen med deres barn på mærkedage som jul og fødselsdage, da det har en følelsesmæssig værdi for dem, som ikke på samme måde gør sig gældende i forbindelse med "almindeligt" samvær. Dette bekræfter flere af de forældre, vi har interviewet. Udfordringen består ifølge kommunerne blandt andet i, at det ikke altid er hensigtsmæssigt for barnet at have meget samvær med sine forældre – heller ikke i forbindelse med særlige begivenheder.

Modsat oplever en af de forældre, vi har interviewet, at udfordringen er, at kommunen ikke inddrager ham i, hvornår barnets fødselsdag skal holdes, om han kan holde jul med sit barn, og hvordan barnets konfirmation skal foregå. Forælderen oplever, at det ofte er hans barn eller anbringelsesstedet, som fortæller ham, hvad kommunen har besluttet i forhold til de forskellige begivenheder.

For det andet oplever flere kommuner, at forældrene kan have svært ved at forstå, hvorfor deres barn for eksempel ikke kan holde til at være sammen med dem, når barnet godt kan komme med til en stor familiefødselsdag i plejefamilien eller være med på to ugers sommerferie. Både Guldborgsund og Odsherred kommune beskriver, at forældrene ofte fokuserer på deres eget behov for at være sammen med deres barn til disse begivenheder. Samtidig har forældrene svært ved at forstå det faglige argument i, at det ikke er til barnets bedste at være sammen med dem og hele det familiære netværk, når der for eksempel er fødselsdag i familien – denne uenighed kan ifølge kommunerne ofte give udfordringer i anbringelsen. En rådgiver fra Odsherred Kommune beskriver det således:

Citat: "Udfordringen er jo, at det kan være børn, som ikke tåler mere end et par timers samvær med mor og far hver fjortende dag (...). Det kan være fordi, at forældrene ikke ser barnets behov, og det kan være fordi, at barnet har nogle særlige hensyn. Der er det svært for forældrene at forstå, hvorfor barnet så kan komme en uge til Mallorca." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Samtidig beskriver både Frederikshavn og Odsherred kommune, at det er særligt sårbart for forældrene, når deres barn bliver inviteret med på ferie til udlandet af deres plejefamilie. Kommunerne oplever, at forældrene i den situation på en meget konkret måde bliver konfronteret med, at der er en oplevelse, som de ikke kan give deres barn – for eksempel af økonomiske årsager – men som plejefamilien kan give, og som plejefamilien får lov til at opleve med barnet. En rådgiver fra Odsherred Kommune siger:

Citat: "Hvis man skal kigge på det fra forældrenes perspektiv, så er der noget af deres forældrefølelse, der bliver taget fra dem. Det er ikke dem, der får oplevelsen på Mallorca med barnet (...). Så det er det her med, at vi kan godt samarbejde om tandlæge og alt det andet, fordi så kan de [forældrene] blive inddraget. Men jeg giver dem jo ikke en flybillet til Mallorca og siger, 'skidegod idé'." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Flere kommuner fortæller, at den afmagtsfølelse, som de ofte oplever hos forældre i forbindelse med ferier kan resultere i, at forældrene ikke vil give samtykke til, at barnet kan få et pas. Det kan være til stor frustration for anbringelsesstedet, som har bestilt og betalt ferien. På den måde kan en følelsesmæssig udfordring også blive til en praktisk udfordring i anbringelsen.

For det tredje kan der opstå nogle praktiske udfordringer i forbindelse med for eksempel ferier, fordi anbringelsesstedet har ret til ferie, og derfor i den periode ikke er forpligtet til at facilitere samvær. Dette kan ifølge en rådgiver i Frederikshavn Kommune være til stor frustration for forældrene, som måske netop i en ferieperiode havde håbet at se deres barn lidt ekstra og få lavet en aftale om at udvide samværet.

Nedenfor giver vi tre eksempler på, hvad det er, der er på spil for forældre og anbringelsessteder i forbindelse med udvalgte begivenheder, som kan føre til uenighed eller udfordringer i anbringelsen.

Caseboks: VORES BARN BLEV SAT I ET DILEMMA: PARIS

ELLER SAMVÆR?

- FORÆLDREPAR TIL BARN, DER ER ANBRAGT

Sofie og Hans er forældre til Jonas, som er anbragt hos en plejefamilie. Plejefamilien er ret velhavende og inviterer Jonas med på en tur til Paris i en weekend, hvor Sofie og Hans egentlig har samvær med Jonas. Jonas skal nu tage stilling til, om han vil med sin plejefamilie til Paris, eller om han vil hjem til sine forældre.

Sofie og Hans bliver frustrerede over, at plejefamilien ikke har kontaktet dem først for at drøfte situationen, og det præger samarbejdet negativt.

Sofie fortæller Jonas, at han gerne må tage med til Paris, men at hun selvfølgelig også gerne vil være sammen med ham den weekend. Hun fortæller Jonas, at hun og Hans ikke har økonomi til at give ham den oplevelse at besøge Paris. Plejefamilien foreslår Sofie og Hans, at de kan få et erstatningssamvær i en anden weekend, men Sofie og Hans er kede af, at Jonas står i en situation, hvor han måske skal vælge dem fra. Caseboks slut.

Caseboks: UDFORDRINGER VED EN BARNEDÅB

- HADERSLEV KOMMUNE

Haderslev Kommune beskriver en situation, hvor et spædbarn bliver anbragt i en plejefamilie. Barnet skal døbes, og plejefamilien vil gerne have styr på de praktiske ting omkring dåben – for eksempel hvem der skal bære barnet og hvem der skal give det dåbskjolen på.

Forældrene vil gerne have, at en kusine fra familien bærer barnet. Det er plejefamilien dog bekymret for, da barnet ikke har nogen relation til kusinen, er sensitivt og reagerer, når der er nye mennesker omkring det. Plejefamilien vil ikke indvie forældrene i deres bekymring, fordi anbringelsen er ny, og de ønsker et godt samarbejde fremover.

Kommunen taler derfor med forældrene om, hvis behov det er, at det er kusinen, der bærer barnet. Forældrene bliver frustrerede over, at de ikke kan få deres ønske opfyldt på en vigtig dag som en dåb. Caseboks slut.

Caseboks: JEG VILLE GERNE VÆRE SAMMEN MED MINE BØRN TIL JUL

- FORÆLDER TIL BØRN, DER ER ANBRAGT

Peter har to døtre, som er anbragt på et opholdssted. Det betyder meget for Peter at holde jul med sine børn, og derfor har han kontaktet kommunen for at få en afklaring på, om hans ønske kan blive indfriet. Peter oplever dog ikke, at han bliver inddraget i beslutningen om, hvor hans døtre skal fejre jul. Peter bliver ikke informeret om kommunens beslutning, før de mødes til et statusmøde to måneder før jul. Kommunen har besluttet, at Peter kan være sammen med sine børn den 23. december i et par timer men ikke på juleaften. Peter er ærgerlig over kommunens beslutning og ønsker at klage, da den 24. december er hans almindelige samværsdag. Episoden skaber efterfølgende et dårligt samarbejde med kommunen. Caseboks slut.

UDFORDRINGER – IT-PLATFORME

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder, der kan opstå i relation til IT-platforme, har vi blandt andet spurgt ind til AULA, e-Boks, sundhed.dk og udstedelse af pas.

Generelt viser undersøgelsen, at disse IT-platforme ofte volder særligt anbringelsesstederne udfordringer under anbringelsen.

Reglerne er sådan, at det er forældremyndighedsindehaveren, som har adgang til barnets MitID, indtil barnet fylder 15 år. I langt de fleste anbringelsessager er det fortsat forældrene, der har forældremyndigheden. Anbringelsesstederne har altså ikke adgang til barnets MitID og dermed heller ikke til barnets e-Boks, sundhed.dk mv. Adgang til disse platforme er imidlertid en forudsætning for eksempelvis at læse breve fra det offentlige til barnet, bestille pas, rejsekort og booke en tid hos barnets læge. Nedenfor beskriver vi, hvorfor dette kan give udfordringer i anbringelsen.

Udfordringer med e-Boks, sundhed.dk, udstedelse af pas og covid-19 test og svar

Én af de udfordringer, som blandt andet et opholdssted, en plejefamilie og en kommune oplever, er, at forældrene ikke altid kan finde ud af at bruge MitID. Derfor er forældrene heller ikke altid i stand til at logge på barnets e-Boks, sundhed.dk og andre IT-platformer. Det betyder ifølge Frederikshavn Kommune, at forældrene ikke altid får taget hånd om den post, som kommer til barnets e-Boks for eksempel indkaldelser til vacciner. Og det betyder ifølge flere kommuner og en plejefamilie, at der kan være vigtig information, som anbringelsesstedet aldrig modtager og dermed ikke kan handle på:

Citat: "De har et arbejdsredskab i børnehaven, hvor de vurderer, hvor pigerne ligger udviklingsmæssigt. Det bliver sendt til mor og far via e-Boks, og det får vi ikke. Altså det kunne have været meget godt at vide, for det er os, der har med børnene at gøre i hverdagen. Sprogtest og sådan noget får vi heller ikke svar på, for det kommer jo også i e-Boks." (Plejefamilie)

Derudover kan forældrenes begrænsede IT-evner, ifølge flere anbringelsessteder og kommuner, skabe store praktiske udfordringer, når barnet for eksempel skal have nyt pas, en tid til lægen eller en covid-19 test, fordi anbringelsesstederne skal have forældrene til at bestille passet eller booke lægetiden/covid-19 testen. Derfor bliver det ofte en meget håndholdt proces for anbringelsesstederne, som er tidskrævende:

Citat: "Det er tungt, for der er mange forældre, som synes, at det er svært, og de har ikke e-Boks eller MitID – de halter bagud. Så når vi kommer og siger, 'nu skal vi på en tur og kan vi få et pas til drengen?', så følger der et kæmpe pres med, fordi vi skal guide en forælder, som ikke forstår det, igennem processen." (Opholdssted)

En plejefamilie og en døgninstitution fortæller, at de kommer omkring udfordringen ved, at forældrene sender et screenshot eller videresender meddelelser fra for eksempel sundhed.dk eller e-Boks til dem. Det er dog ifølge en kommune de færreste forældre, der kan det, og samtidig kræver den løsning ifølge en anden kommune en god dialog mellem anbringelsesstedet og forældrene – og det er der ikke altid.

Endelig oplever flere kommuner udfordringer med forældre, der ikke vil hjælpe anbringelsesstedet med at tilgå forskellige IT-platformer eller skrive under på en samtykkeerklæring om udstedelse af et pas til barnet. Ifølge Haderslev og Odsherred kommune kan det skyldes, at nogle forældre får en følelse af kontrol – der er noget, de kan styre – ved eksempelvis at nægte at være behjælpelige med at anskaffe et pas til barnet. En rådgiver fra Haderslev Kommune fortæller, at dette særligt kan gøre sig gældende i sager, hvor samarbejdet med forældrene i forvejen er svært.

Der er brug for en løsning

Flere anbringelsessteder og kommuner kalder på en løsning i forhold til udfordringerne med at tilgå barnets IT-platformer. Nogle foreslår, at anbringelsesstedet modtager en kopi af den digitale post til barnet, som bliver sendt til forældremyndighedsindehaveren. Andre foreslår, at anbringelsesstedet på den ene eller anden måde får adgang til de forskellige IT-platformer på vegne af barnet. Både et opholdssted, en døgninstitutionen og en kommune understreger dog, at den adgang, som de ønsker, at anbringelsesstederne får, ikke handler om at omgå

forældrene. De fortæller, at det fortsat er vigtigt, at forældrene bliver inddraget og kan tilgå platformene.

Nedenfor præsenterer vi nogle specifikke udfordringer, som anbringelsessteder og kommuner oplever i forbindelse med AULA og covid-19-test og -testsvar, som vi har fået viden om i undersøgelsen.

INFOBOKS: DIGITAL POST

Når et barn fylder 15 år, får barnet automatisk en digital postkasse i Digital Post. Læs mere på borger.dk Infoboks slut.

Infoboks: Kommunen har pligt til at sikre, at anbringelsesstedet har de oplysninger om barnet, som er nødvendige for, at de kan varetage deres opgave som anbringelsessted. Infoboks slut.

CASEBOKS: UDFORDRINGER MED AULA FOR ANBRINGELSESTEDER

De anbringelsessteder, vi har interviewet, har forskellige erfaringer med at tilgå AULA. Den døgninstitution og det opholdssted, vi har interviewet, har begge udfordringer med at få adgang til AULA. For opholdsstedets vedkommende skal lederen som privatperson oprette sig på AULA med sit cpr-nummer for at få adgang til AULA for de børn og unge, der er anbragt på stedet. Døgninstitutionen fortæller, at det er en udfordring for deres arbejde med de børn, de har boende, at de ikke kan følge med i børnenes skolegang. Samtidig oplever en pædagog på stedet, at forældrene ofte bliver forstyrrede af at få beskeder på AULA om, at deres barn for eksempel ikke er mødt op i skole. Ingen af de plejefamilier eller den netværkspleje-familie, vi har interviewet, har problemer med at tilgå AULA. Dette kan skyldes, at plejefamilier har et cpr-nummer i kraft af, at de er privatpersoner. Caseboks slut.

CASEBOKS: UDFORDRINGER VED AT FORÆLDRE ER PÅ AULA

Alle de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at de i nogle sager oplever udfordringer med, at forældrene enten er eller gerne vil på AULA.

Nogle kommuner fortæller, at de i nogle sager bliver nødt til at koble forældrene af AULA, fordi de chikanerer skolen med hyppige og ubehagelige beskeder.

Flere kommuner beskriver også, at der kan opstå nogle u hensigtsmæssige situationer i samarbejdet, hvis forældrene når at se en besked fra skolen på AULA, som eksempelvis plejefamilien ikke nåede at orientere forældrene om inden.

Nogle kommuner fortæller også, at de har oplevet, at forældre er mødt op til arrangementer på skolen eller til skole-hjem-samtaler, som de har fået vished om via AULA, men som det ikke var meningen, at de skulle deltage i. Det kan for eksempel være i situationer, hvor barnet ikke ønsker, at mor og far skal deltage i skole-hjem-samtaler eller juleklip. Den slags situationer kan ifølge kommunerne være ubehagelige for barnet og skabe utryghed i forhold til, hvornår barnets forældre møder op på skolen næste gang.

En af de unge, vi har interviewet, fortæller netop, at hun har ønsket, at hendes forældre ikke længere har adgang til AULA. Den unge var bekymret for, at hendes forældre – især i starten af anbringelsen – ville møde op på skolen, når hun havde fri, hvis de kendte hendes skema. Alle de forældre, vi har interviewet, fortæller, at det er vigtigt for dem at kunne tilgå AULA og følge med i deres børns skolegang. En af forældrene har dog prøvet, at kommunen ønskede at udelukke vedkommende fra AULA. Caseboks slut.

Infoboks: Kommunens beslutning om, at forældrene ikke skal have adgang til AULA er en afgørelse efter ser-viceovens § 69. Infoboks slut.

UDFORDRINGER – FRITID

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder i forhold til barnets fritid, har vi blandt andet spurgt ind til fritidsaktiviteter, brug af mobiltelefon og venner.

Undersøgelsen viser, at det særligt er mobiltelefonen, som kan skabe udfordringer under anbringelsen. Dette uddybes nedenfor.

Mobiltelefonen kan skabe udfordringer i anbringelsen

Alle de kommuner, vi har interviewet, oplever, at der kan opstå udfordringer i anbringelsen, når barnet får en mobiltelefon. Undersøgelsen peger på to hovedudfordringer i forhold til barnets brug af mobiltelefon.

For det første oplever alle fem kommuner, at mobiltelefonen skaber en direkte kontakt mellem barnet og forældrene, som kan være uhensigtsmæssig for barnet. Alle kommunerne fortæller, at de har eksempler på sager, hvor forældrene kontakter barnet uforholdsmæssigt meget, og hvor kontakten sætter barnet i en klemme mellem forældrene på den ene side og anbringelsesstedet på den anden side. En rådgiver fra Haderslev Kommune fortæller blandt andet, at barnet kan blive presset af kontakten, fordi forældrene kan finde på at tale dårligt om anbringelsesstedet og lægge nogle problemer over på barnets skuldre, som et barn ikke kan eller skal håndtere for eksempel, at "mor er ked af det" og "mor har ondt i hjertet." En rådgiver fra Nordfyns Kommune beskriver her, hvordan kontakten kan påvirke barnet negativt:

Citat: "Jeg har en sag med en dreng (...), som til sin fødselsdag har fået en telefon af sin mor (...). Han bliver enormt stresset, og mor ringer og skriver hele tiden. Drengen kan slet ikke administrere det, så han er faktisk selv kommet nogle gange og sagt, 'Vil I ikke godt tage telefonen, fordi hun skriver og ringer hele tiden'. Der har været en dialog omkring drengens adfærd, som bliver uhensigtsmæssig, fordi han faktisk ikke kan koncentrere sig om en anden aktivitet." (Rådgiver, Nordfyns Kommune)

Citatet ovenfor peger samtidig på en anden udfordring, som flere kommuner oplever, nemlig at forældrene ofte køber en mobiltelefon til deres barn, selvom barnet ikke er ret gammel. Ifølge kommunerne kan det – ligesom for alle andre små børn – være svært at administrere en mobiltelefon, men den hyppige kontakt fra forældrene gør det endnu sværere for børn, der er anbragt. Samtidig oplever nogle kommuner, at forældrene i nogle tilfælde giver barnet en

mobiltelefon for at skabe en kommunikationskanal, som omgør den afgørelse om samvær, som kommunen har truffet. Forældrene kan altså via telefonen have mere kontakt med barnet, end kommunen har vurderet hensigtsmæssigt i sin samværsaftagelse. Dette er ifølge en rådgiver i Frederikshavn Kommune meget problematisk, fordi der er en god grund til, at kommunen har besluttet at regulere samværet og kontakten mellem forældre og barn.

Den anden hovedudfordring er, at det ifølge flere kommuner ikke i vidt nok omfang er muligt for anbringelsesstederne at regulere barnets brug af mobiltelefon. Kommunerne fortæller, at anbringelsesstederne kan lave husregler for brug af telefoner, men anbringelsesstederne kan ifølge kommunerne ikke tvinge barnet til at overholde husreglerne, ligesom at anbringelsesstedet ikke i en periode må tage telefonen fra barnet. Dette er ifølge flere kommuner en praksis, som socialtilsynet har anlagt over for plejefamilierne, og som efterlader plejefamilierne med få handlemuligheder i forhold til at sikre en hensigtsmæssig brug af telefon hos det barn, de har anbragt. Kommunerne beskriver, at plejefamilierne kan forsøge at guide barnet og appellere til dets fornuft. Odsherred og Frederikshavn Kommune beskriver, at det ifølge socialtilsynet er en magtanvendelse, hvis en plejefamilie for eksempel beslutter, at barnet ikke må have sin telefon ved sig om natten. Kommunerne beskriver, at de fleste "almindelige" familier vil have regler for brug af mobiltelefoner, og at det udfordrer plejefamiliens opgave i at beskytte og drage omsorg for barnet, når de ikke må tage telefonen fra barnet. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune beskriver det således:

Citat: "Plejefamilierne kommer til kort i forhold til den lovgivningsmæssige ramme, der er på nuværende tidspunkt, hvor de ikke kan hjælpe barnet med at regulere kontakten. Det har de simpelthen ikke rammen til i deres eget hjem. Det er barnets frie valg (...). Der er gentagende eksempler på børn, der kommer i dårligere og dårligere trivsel på grund af de her mobiltelefoner (...) og bombardementer af kontakt." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

I Nordfyns Kommune beder de eksempelvis en døgninstitution om at registrere det som en magtanvendelse, når de tager barnets telefon for at tage vare om barnets trivsel.

LOVBOKS: REGLER OM MOBILTELEFONER

Udgangspunktet er, at børn og unge har ret til frit at kommunikere med omverdenen.

Døgninstitutioner og opholdssteder kan ikke fratage børn og unge deres mobiltelefon (eller nægte dem adgang til internettet). De kan dog opstille husregler for brugen af mobiltelefon. De kan for eksempel lukke for internettet, eller beslutte at den unge skal aflevere sin mobil om natten eller ved spisetid, så den unge får sovet og ikke er distraheret under aftensmaden.

Principmeddelelse 4-20 fastslår en undtagelse hertil, hvor kommunen efter servicelovens § 69 kan træffe afgørelse om at tage mobiltelefonen eller afbryde barnet eller den unges adgang til internettet. Der skal være helt afgørende momenter i sagen, der gør, at det af hensyn til formålet med anbringelsen er nødvendigt at tage mobiltelefonen eller adgangen til internettet fra barnet eller den unge. Det kan for eksempel være, hvis barnets eller den unges sikkerhed eller sundhed er i fare. Det vil sige, at det ikke er tilstrækkeligt, at brugen af internet/mobil ikke er hensigtsmæssig for barnet eller den unge. Dette er en afgørelse, der kan påklages til Ankestyrelsen.

Hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan børn og unge-udvalget, jf. voksenansvarslovens § 15, for en bestemt periode træffe afgørelse om kontrol med barnets eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen. En afgørelse om kommunikationskontrol kan kun træffes over for børn eller unge med ophold på en døgninstitution eller et opholdssted.

Kommunikationskontrol kan aldrig finde sted i plejefamilier, ligesom plejefamilier heller ikke kan tage mobiltelefonen fra barnet eller den unge. Plejefamilier kan dog godt lave regler - som i enhver anden familie - for, hvordan og hvornår barnet må bruge sin mobiltelefon.

For unge over og under 18 år, der er anbragt på en døgninstitution eller på et opholdssted i henhold til en strafferetlig afgørelse, kan kommunen desuden træffe afgørelse om indgreb i adgangen til telefon og internet enten i form af, at telefon og internet skal påhøres eller overvåges eller i form af afbrydelse af adgangen. Det fremgår af voksenansvarslovens § 19.

For alle anbringelser gælder det desuden, at børn og unge-udvalget efter servicelovens § 71, stk. 3, kan træffe afgørelse om at afbryde brev-, mail- eller telefonforbindelsen mellem børn og unge og deres forældre eller netværk.

Dette indebærer dog fortsat ikke, at man kan tage mobiltelefonen fra den unge, medmindre der foreligger omstændigheder som i principmeddelelse 4-20.

Barnets eller den unges eventuelle u hensigtsmæssige brug af mobiltelefon og/eller internet skal i stedet løses med pædagogiske virkemidler. Lovboks slut.

En forælder fortæller, at hun har oplevet, at kommunen har besluttet, at hendes barn ikke må bruge sin telefon til at ringe til hende og barnets onkel. Det er hun ikke tilfreds med og ville ønske, at hun kunne have mere dagligdagsdialog via telefonen med sit barn.

Fritidsaktiviteter, skærmtid, venner og rammer for, hvad man må på anbringelsesstedet

Fritidsaktiviteter, venner og rammer for, hvad barnet må på anbringelsesstedet, er nogle af de andre forhold i barnets fritid, som også kan give anledning til udfordringer eller uenighed.

To forældre fortæller, at de interesserer sig for, hvad deres børn går til af fritidsaktiviteter. En forælder ville ønske at anbringelsesstedet havde inddraget ham i, hvilken fritidsaktivitet hans barn skulle gå til, da han synes, at gymnastik ville passe godt til barnet. En anden forælder ville ønske, at kommunen havde givet lov til, at de kunne møde op til børnenes gymnastikopvisning, så børnene fik en følelse af, at mor og far interesserer sig for, hvad de laver i deres fritid.

Skærmtid er ifølge en kommune også noget, som der kan opstå uenighed omkring. Nordfyns Kommune fortæller om et eksempel med en dreng, som spiller computer hele natten. Det ser drengens mor ikke noget problem i, men anbringelsesstedet har en anden holdning. I dette eksempel blev de to parter enige om et kompromis, hvor forbindelsen til internettet blev slukket kl. 23:00 i hverdagene. En døgninstitution fortæller, at de forsøger at løse samme udfordring ved at motivere den unge til at komme op og ud i "virkeligheden."

I forhold til venner fortæller et opholdssted, at de har en pige boende, som har været indlagt i psykiatrien, og som er letpåvirkelig. Pigen har fået nogle venner, som ikke er gode for hende, og hun er flere gange stukket af fra opholdsstedet for at være sammen med sine venner. Opholdsstedet fortæller, at hendes opførsel påvirker de andre børn, som bor på stedet – de bliver utrygge. Derfor har stedet tydeligt sagt til pigen, at der bliver nødt til at være nogle klare aftaler om, hvem hun er sammen med og hvornår.

I forlængelse af dette fortæller en døgninstitution, at de har nogle husregler, som blandt andet indeholder retningslinjer for, hvornår de unge skal være hjemme om aftenen. Institutionen oplever dog, at nogle forældre har et mere løst forhold til komme-hjem-tider, hvilket kan skabe udfordringer.

UDFORDRINGER – SKOLE

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder i forhold til barnets skolegang, har vi blandt andet berørt forhold omkring skoleskift, skolearrangementer og skole-hjem-samtaler.

Undersøgelsen viser, at dét, der særligt kan skabe uenighed og udfordringer i anbringelsen i forhold til barnets skolegang, er spørgsmålet om, hvorvidt forældrene må deltage i for eksempel skole-hjem-samtaler og arrangementer på skolen.

To af de forældre, vi har interviewet, oplever begge, at de ikke må deltage i deres børns skole-hjem-samtaler, selvom de begge har et stort ønske om det. Den ene forælder fremhæver, at han gerne vil vide mere om, hvordan hans børn klarer sig i skolen, mens den anden forælder gerne vil have lov til at hilse på børnenes lærere. Sidstnævnte forælder blev heller ikke orienteret om, at hendes børn skulle skifte skole i forbindelse med anbringelsen.

Både Frederikshavn og Guldborgsund Kommune fortæller i forlængelse heraf, at det i nogle sager kan være u hensigtsmæssigt, at forældrene deltager i skole-hjem-samtaler, fordi forældrene kan komme til at overtage mødet og fjerne fokus fra barnet. Derudover fortæller Haderslev Kommune, at barnet ikke altid ønsker, at forældrene er med til for eksempel et skolearrangement:

Citat: "Ofte ved sådan noget som skolearrangementer, så har de [børnene] egentlig bare brug for at være ligesom de andre, og bare have en mor og en far med, og det er så oftest plejeforældrene, de gerne vil have med: 'I dag siger jeg lige mor og far, fordi det er vigtigt for mig'." (Rådgiver, Haderslev Kommune)

Denne situation kan dog ifølge kommunen sætte plejefamilien i en svær situation, fordi de på den ene side skal være der for barnet og på den anden side skal forsøge at etablere et godt samarbejde med forældrene.

Infoboks: Beslutninger om for eksempel afslag på forældres deltagelse i skole-hjem-samtaler kan have så væsentlig betydning for barnet, den unge eller for forældremyndighedsindehavren, at der i disse tilfælde kan være tale om en egentlig afgørelse. Infoboks slut.

UDFORDRINGER – SUNDHED

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder i forhold til barnets sundhed, har vi blandt andet spurgt ind til læge- og hospitalsbesøg, alkohol, rygning og barnets kost.

Undersøgelsen viser, at dét, der særligt kan skabe uenighed og udfordringer i anbringelsen i forhold til barnets sundhed, er, om forældrene må deltage, når barnet for eksempel skal til lægen eller på hospitalet.


En af de forældre, vi har interviewet, fortæller, at hendes barn måske skal opereres. Det betyder meget for hende at tale med lægen om nødvendigheden af operationen, før hun vil skrive under på en samtykkeerklæring. Forælderen oplever dog ikke, at kommunen vil sætte hende i kontakt med den læge, som skal foretage operationen. En anden forælder oplever altid at blive inviteret med til læge- og tandlægebesøg, hvilket vedkommende sætter pris på.

Ud fra disse udsagn tyder det på, at det er betydningsfuldt for forældrene at blive inddraget og få lov at deltage i for eksempel læge- og hospitalsbesøg. Dette billede genkender flere af de kommuner, vi har interviewet. En rådgiver i Frederikshavn Kommune forklarer blandt andet, at det kan hænge sammen med, at forældre helt naturligt går op i deres barns velbefindende – også selvom barnet er anbragt uden for hjemmet:

Citat: "Det er noget, det som forælder er vigtigt at følge med i, tænker jeg – altså når det er lægeundersøgelser. Det er jo deres barn, ikke? Så det tænker jeg egentlig er ret naturligt, at det vil fylde. (...) 'Lige meget hvad skal I ringe, hvis vores barn kommer galt afsted' (...). Det ligger så dybt i os som forældre, at vi skal passe på vores børn." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Det er dog ikke altid hensigtsmæssigt, at forældrene er med på sygehuset, til lægen eller til et møde i psykiatrien. En døgninstitution beskriver et eksempel, hvor et barn ikke ønsker, at moren deltager i samtaler ved psykiatrien. Moren vil dog gerne med og mener, at det er hendes ret. Her beskriver pædagogerne, at deres opgave er at forklare moren, at det giver det bedste udbytte for barnet, hvis hun ikke deltager. I tråd med det fortæller Frederikshavn Kommune, at forældrenes deltagelse i møder i for eksempel psykiatrien ofte kan resultere i, at barnet bare ikke siger noget – måske fordi barnets psykiske udfordringer blandt andet relaterer sig til barnets forhold til forældrene. Haderslev Kommune fortæller videre, at de har oplevet forældre, som mener, at det er deres ret at komme med på sygehuset, men som efterfølgende har skabt postyr i forbindelse med, at de har været med barnet på sygehuset. Der kan altså være flere forskellige grunde til, at det kan være uhensigtsmæssigt, at forældrene deltager i møder og konsultationer om barnets sundhed.

Guldborgsund Kommune har derudover oplevet, at det kan være en udfordring, hvis forældrene på samvær giver barnet alt det slik og kage, som barnet kan spise. Kommunen fortæller, at anbringelsesstedet kan blive frustrerede over dette, fordi det er dem, der skal håndtere et barn, som er høj på sukker efter samværet. Her forsøger kommunen at gyde olie på vandende og forklare anbringelsesstedet, at det er den måde forældrene viser barnet kærlighed på, og at der er deres opgave, at hjælpe barnet med at regulere slikindtaget bagefter. Læs mere om rammerne for samvær i kapitel 2.



Infoboks: Beslutninger om for eksempel afslag på forældres deltagelse i barnets lægebesøg kan have så væsentlig betydning for barnet, den unge eller for forældremyndighedsindehaveren, at der i disse tilfælde kan være tale om en egentlig afgørelse. Infoboks slut.

UDFORDRINGER – UDSEENDE

Når vi har interviewet kommuner, anbringelsessteder og forældre om udfordringer eller uenigheder i forhold til barnets udseende, har vi blandt andet spurgt ind til indkøb af tøj, valg af frisure og sminke.

Undersøgelsen viser, at barnets hår og tøj i nogle tilfælde kan være kilde til udfordringer eller uenighed i anbringelsen.

En af de forældre, vi har interviewet, fortæller, at det var særligt svært i starten af anbringelsen, at hun ikke længere skulle købe tøj til sine børn. Samtidig havde hun også en mening om, hvad der var pænt, og hvad der ikke var. En plejefamilie oplever, at forældrene synes, at det er vigtigt, at deres børn går i noget ordentligt tøj – mærkevare – men ellers har forældrene ikke en bestemt holdning til tøj eller frisure.

Både Frederikshavn og Guldborgsund Kommune oplever, at nogle forældre går meget op i, hvad for noget tøj barnet går i, og hvilken frisure det har. Frederikshavn Kommune fortæller om en sag, hvor en mor var utilfreds med, at barnet kom til samvær med huller i bukserne, når nu anbringelsesstedet fik penge til at købe tøj ind for. Guldborgsund Kommune fortæller samtidig om et eksempel, hvor en plejefamilie har fået barnet klippet uden at spørge forældrene om lov, og det skabte forståeligt nok en konflikt. Ifølge begge kommuner er der flere grunde til, at der kan opstå konflikt om barnets tøj og hår. For det første er det et "nemt" område for forældrene at kritisere anbringelsesstedet på, fordi det er visuelt, konkret og let konstaterbart, at barnets sko eksempelvis er udtrådte. For det andet er indkøb af tøj en konkret aktivitet, som bliver taget fra forældrene, hvilket en rådgiver fra Guldborgsund Kommune beskriver således:

Citat: "De vil også føle sig som forældre for deres barn, og ved at du fratager dem det, så kan de ikke engang købe tøj til deres børn, og hvad kan de så bidrage med? Jeg tror virkelig, der sidder meget forældreidentitet i det. Det er nærmest det sidste, de kan gøre, det er at gå ud og købe de her ting til børnene." (Rådgiver Guldborgsund Kommune)

Samtidig kan forældrene ifølge kommunen få en oplevelse af, at det tøj, som de kan tilbyde deres barn, ikke er godt nok. For det tredje er tøj og frisure et subjektivt emne – det forældrene synes er pænt, synes anbringelsesstedet ikke nødvendigvis er pænt og omvendt. Og derfor kan der opstå uenighed. Endelig oplever Guldborgsund Kommune, at forældre og anbringelsessted i nogle sager er uenige om, om et barn på 10 år for eksempel må gå med *crop top* og sminke.

Hverken Haderslev eller Nordfyns Kommune oplever dog nogle (eller meget få) udfordringer og uenigheder i forhold til barnets udseende.

UDFORDRINGER – KULTUR OG RELIGION

Vi har under interviewene fået viden om, at der kan opstå udfordringer eller uenighed i anbringelsen på grund af kulturel og religiøs baggrund.

Flere kommuner fortæller, at det kan være vigtigt for forældre med en anden kulturel og religiøs baggrund end etnisk dansk, hvilken mad der eksempelvis bliver spist hos

anbringelsesstedet, og hvordan børnenes hår bliver klippet og sat. Dette er noget, som kommunerne allerede er opmærksomme på, når de matcher barn, forældre og anbringelsessted. Samtidig er det et emne, som ikke behøver at skabe udfordringer i anbringelsen. De kan dog opstå. Haderslev Kommune fortæller eksempelvis, at de har oplevet, at forældre, der har en anden kulturel eller religiøs baggrund, er blevet i tvivl om, om anbringelsesstedet overholder de aftaler, der er lavet i forhold til madvaner. Kommunen gør dog meget ud af at understrege over for forældrene, at de og anbringelsesstedet uden forbehold respekterer deres ønsker til, hvilken mad barnet får.

Odsherred Kommune fortæller om et andet eksempel, hvor en plejefamilie er meget troende, og hvor forældrene har svært ved at identificere sig med de værdier, som plejefamilien tror på. Barnet trives dog i plejefamilien, og det sætter forældrene i et dilemma i forhold til, om de kan acceptere plejefamiliens tro for barnets skyld. Forældrene ender dog med at acceptere plejefamiliens tro af hensyn til barnets trivsel.

Nedenfor beskriver vi et eksempel, som viser, hvordan kultur og religion kan få betydning for unge menneskers liv, mens de er anbragt.

CASEBOKS: HENDES KÆRESTE KAN IKKE SOVE HER

- DØGNINSTITUTION

En døgninstitution har en pige på 17 år boende, som har en anden etnisk baggrund end dansk. Husreglerne på døgninstitutionen siger, at de unge må have kærester overnattende, når de er fyldt 16 år. For at passe på pigen og samtidig forberede hende på at skulle tilbage og bo hos hendes familie, har døgninstitutionen besluttet, at hendes kæreste ikke må sove hos hende på institutionen. Pædagogerne på døgninstitutionen føler dog en vis ambivalens ved beslutningen, fordi man som ungt menneske skal have lov til at være som alle andre. Caseboks slut.

KOMMUNER OG ANBRINGELSESSTEDERS HÅNDTERING AF UDFORDRINGER

I den første del af kapitlet har vi skitseret, hvilke udfordringer eller uenigheder der kan opstå, når kommunen eller anbringelsesstedet træffer beslutninger om barnets hverdag under en anbringelse. I denne næste del af kapitlet beskriver vi, hvordan kommuner og anbringelsessteder forsøger at håndtere disse udfordringer og uenigheder om beslutninger i barnets hverdag.

Kommunernes håndtering af udfordringer

De fleste af de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at de ikke selv laver opsøgende arbejde i forhold til at afdække, om der er udfordringer eller uenigheder i en konkret anbringelsessag. Kommunerne fortæller, at de hurtigt bliver bekendt med, hvis der er en udfordring eller uenighed i en sag. De fortæller, at de enten får viden om udfordringen via anbringelsesstedet, forældrene, barnet, familieplejekonsulenterne eller skolen.

Når der opstår en udfordring eller uenighed eksempelvis mellem en plejefamilie og nogle forældre, fortæller flere kommuner, at de forsøger at løse udfordringen med dialog for at finde ud af, hvad konflikten drejer sig om. Derudover beskriver flere kommuner, at de har fokus på at løse udfordringen med udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet. For eksempel udtaler en rådgiver fra Frederikshavn Kommune følgende:

Citat: "Vi har rigtig stort fokus på, at udfordringerne skal løses ud fra, hvad der er det bedste for barnet og ikke ud fra, hvem der har ret (...). Så er vi selvfølgelig vidende om, at de professionelle i det her er vores plejefamilie, og vi kan jo forvente noget andet af dem, end det vi kan af forældrene. Men der er rigtig meget dialog." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Samtidig fortæller både Guldborgsund og Frederikshavn Kommune, at der i nogle sager, særligt over for forældrene, kan være behov for at sætte en klarere ramme for eksempelvis aftaler om samvær, hvis det er samvær udfordringen har handlet om. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune fortæller, at hun i den situation peger pilen indad og konkluderer, at hun ikke har været tydelige nok i rammerne for eksempelvis erstatningssamvær, siden der er opstået en uenighed om dette mellem forældrene og anbringelsesstedet. En rådgiver fra Odsherred Kommune fortæller, at nogle forældre sætter pris på at blive indkaldt til et møde, hvis der er en udfordring i anbringelsen, mens andre ikke vil til møde på kommunen. Rådgiveren understreger, at udfordringer eller uenigheder skal løses forskelligt alt efter, hvem sagens parter er.

Frederikshavn Kommune fortæller derudover, at de er opmærksomme på at tale med barnet, hvis der er opstået en konflikt mellem for eksempel forældrene og anbringelsesstedet. I de situationer italesætter de over for barnet, at voksne også kan blive uvenner, og at det er helt naturligt, at barnet kan være i tvivl om, hvem det skal være loyal overfor. En rådgiver oplever, at det i dialogen med barnet er vigtigt ikke at være konfliktsky:

Citat: "Det er altid et spørgsmål om ikke at være bange for at gå i dialog med barnet, fordi det, de oplever, er ti gange værre, end at vi italesætter det. Det gør, at vi viser dem, at vi forstår det." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Kommunen agerer "buffer", når der er uenighed

Flere af de kommuner, vi har interviewet i undersøgelsen, beskriver, at de i mange tilfælde sørger for, at det er dem som myndighed, der tager de beslutninger om barnets hverdag, som forældrene kan være uenige i. Det gør de for at sikre, at anbringelsesstedet og forældrene i videst muligt omfang kan bevare et godt samarbejde. Kommunerne vil så at sige hellere have, at forældrene er sure på dem end på anbringelsesstedet, hvor barnet befinder sig – og derfor agerer kommunen "buffer" i situationer, hvor der er uenighed. En rådgiver fra Odsherred Kommune beskriver det sådan her:

Citat: "Hvis der for eksempel er nogle svære eller upopulære beslutninger, der skal træffes, så prøver vi så vidt muligt at trække dem her op på forvaltningen. (...) På den måde prøver vi at friholde opholdsstedet eller plejefamilien, som er de nære samarbejdsrelationer, fordi vi ikke har brug for, at de rager uklar med forældrene." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Samtidig oplever Guldborgsund Kommune, at denne måde at håndtere uenighed på også er en hjælp til anbringelsesstedet, fordi de – hvis de eksempelvis modtager en opkald fra en

forælder, der er utilfreds med en beslutning i relation til barnets hverdag – kan henvise til, at det er kommunen der taget den beslutning. På den måde skubbes ansvaret tilbage til kommunen som myndighed.

Både Haderslev og Nordfyns Kommune har også erfaring med, at anbringelsesstedet eller barnet kontakter dem, fordi de ønsker, at der bliver truffet en bestemt beslutning, som de ved, at forældrene vil være uenige i. Hvis kommunen er enig i beslutningen, formidler de den til forældrene som om, at det er deres beslutning for at skærme anbringelsesstedet og/eller barnet.

En af de plejefamilier, vi har interviewet, har netop stået i en situation, hvor de ønskede, at samværet blev flyttet ud af huset. Kommunen var enige i den betragtning og formidlede beslutningen til forældrene. Plejefamilien oplevede dette som en god håndtering af en potentiel udfordring, fordi den gjorde det muligt for dem at bevare en god dialog med forældrene. Den netværksplejefamilie, vi har interviewet, beskriver videre, at det er særligt vigtigt, at de kan bede kommunen om at formidle upopulære budskaber til forældrene. Det skyldes, at man som netværksplejefamilie er i familie med forældrene, og derfor er der mere på spil i relationen til forældrene end for en anden type anbringelsessted. Netværksplejefamilien fortæller, at forældrene let tager det, netværksplejefamilien foreslår, som kritik i stedet for som en hjælp, og derfor kan der være brug for, at en familieplejekonsulent træder til:

Citat: "Hvis jeg observerer noget mellem [forælderen og barnet], så kan jeg ikke sige det til [forælderen] med mindre, det er positivt. Så skal jeg have en anden ind over for at sige det på en anden måde, end jeg måske ville have sagt, så [forælderen] ikke går i forsvarsposition, fordi det kan være svært – det er jo et ømfindtligt emne, at [forælderen] ikke kan have sit eget barn." (Netværksplejefamilie)

Anbringelsesstedernes håndtering af udfordringer

Det opholdssted og den døgninstitution, vi har interviewet, fortæller begge, at de har oplevet, at de har været uenige med de unge i forhold til for eksempel at holde fester eller se kærester, som er ude i noget rod. Opholdsstedet fortæller, at de i stedet for at sætte begrænsninger forsøger at tale med den unge om, hvordan vedkommende kan være sammen med sin kæreste på en god måde, hvor der eksempelvis er en klar aftale om, hvor de er henne. Døgninstitutionen fortæller i tråd hermed, at de også kun kan gå dialogens vej og forsøge at tale med den unge om, om det er en god ide at holde fest hver weekend og se ældre fyre. Samtidig er en del af pædagogernes arbejde også at forsøge at guide og støtte den unge og forældrene igennem en konflikt, så de på sigt kan løse uenigheder selv. Lederen på døgninstitutionen fortæller også, at hun kan indtage rollen som "bussemand", der tager de upopulære beslutninger over for forældrene, så pædagogerne – der har den daglige forældrekontakt - i højere grad kan bevare et godt samarbejde.

En af de forældre, vi har interviewet, som har et barn, der er anbragt på et opholdssted, oplever, at det er lettere at håndtere uenigheder med opholdsstedet end med kommunen. Forælderen forklarer, at opholdsstedet er gode til med det samme, når en uenighed opstår, at ringe eller invitere på en kop kaffe, så uenigheden kan blive løst på en ordentlig måde.

Kapitel 5: Samarbejde og inddragelse

I dette kapitel beskriver vi, hvordan anbringelsessteder og kommuner arbejder med at sikre et godt samarbejde om hverdagsbeslutninger med forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet. Vi afdækker i den forbindelse, hvilke forhold der har betydning for, hvordan samarbejdet med forældrene fungerer.

Derudover sætter vi i kapitlet fokus på, hvordan kommuner og anbringelsessteder arbejder med at inddrage og informere forældrene om deres barns hverdag under en anbringelse. Vi beskriver også, hvordan forældrene oplever at blive inddraget i og orienteret om beslutninger i deres barns hverdag.

Til slut i kapitlet beskriver vi, hvordan kommunerne arbejder med at sikre et godt samarbejde med anbringelsesstederne.

KAPITLET BYGGER VIDERE PÅ POINTERNE I KAPITEL 2, SOM HANDLER OM KOMMUNERNES ARBEJDE MED AT ETABLERE ET GODT SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OG ANBRINGELSESSTEDER FRA ANBRINGELSENS START.

DELKONKLUSIONER

- Undersøgelsen viser, at flere forskellige forhold kan have betydning for anbringelsesstedernes og kommunernes samarbejde og dialog om hverdagslivsbeslutninger med forældrene:
 - Flere kommuner oplever, at samarbejdet med forældrene er sværere i sager, hvor barnet er anbragt uden forældrenes samtykke. Nogle kommuner fremhæver, at dette især gør sig gældende, når et barn bliver anbragt som spæd.
 - Flere kommuner fortæller, at forældrenes manglende accept af anbringelsen kan påvirke samarbejdet negativt.
 - Flere kommuner oplever, at psykiske og kognitive udfordringer hos forældrene kan betyde, at forældrene har en uhensigtsmæssig adfærd over for anbringelsesstedet, hvilket kan påvirke samarbejdet negativt.
 - Alle kommuner og anbringelsessteder oplever, at det er vigtigt for samarbejdet med forældrene, at anbringelsesstedet accepterer barnets ophav, og respekterer at barnets forældre stadig er forældre, selvom barnet er blevet anbragt.
 - Flere kommuner og nogle anbringelsessteder beskriver, at det kan have betydning for samarbejdet, hvilket type anbringelsessted barnet er anbragt på.
 - Det kan ifølge flere kommuner og anbringelsessteder være godt for samarbejdet, hvis anbringelsesstedet kan støtte forældrene i samværet med deres barn.
- Undersøgelsen viser, at både kommuner og anbringelsessteder har fokus på at orientere og inddrage forældre i situationer og beslutninger i barnets hverdag. Kommunerne beskriver, at

de altid beder anbringelsesstedet om at sende beskrivelser af og billeder fra barnets hverdag til forældrene – medmindre, at der er forhold omkring anbringelsen, der taler imod det.

- Tre forældre og flere anbringelsessteder oplever, at inddragelse af forældrene i barnets hverdag styrker relationen mellem forældre og barn og skaber et bedre samvær. Flere forældre oplever dog ikke at blive informeret og inddraget tilstrækkeligt i deres barns hverdag under anbringelsen. Samtidig oplever forældrene, at de bliver stemplet som dårlige forældre af kommunen, og at det påvirker den måde, kommunen behandler dem på i samarbejdet om deres børns hverdagsliv.
- Undersøgelsen viser, at mulighed for sparring, tilgængelighed, skift i rådgiver og kommunens organisering alle er faktorer, der påvirker samarbejdet mellem kommunen og anbringelsesstedet.
- Flere kommuner og anbringelsessteder oplever, at kurser, efteruddannelse og supervision er med til at forberede og løbende gøre en plejefamilie i stand til at løse opgaven.

FORHOLD, DER HAR BETYDNING FOR SAMARBEJDET OG DIALOGEN MED FORÆLDRENE

Denne undersøgelse viser generelt, at det kan være svært at etablere et godt samarbejde om beslutninger mellem forældre og anbringelsessted og mellem forældre og kommunen. Starten af en anbringelse er ofte fyldt med konflikt, og forældrene skal håndtere svære følelser. Derfor kan fundamentet for samarbejdet være skrøbeligt.

I dette afsnit beskriver vi følgende forhold, som kan have betydning for anbringelsesstedernes og kommunernes samarbejde og dialog om hverdagsbeslutninger med forældrene:

- Typen af anbringelse: med eller uden samtykke
- Forældrenes manglende accept af anbringelsen
- Forældre med psykiske og kognitive udfordringer
- Anbringelsesstedets respekt for barnets ophav
- Typen af anbringelsessted: plejefamilie eller anbringelsesinstitution
- Støtte til samvær

Typen af anbringelse: med eller uden samtykke

Ifølge alle de kommuner, vi har interviewet, kan det have stor betydning for samarbejdet mellem anbringelsesstedet og forældrene, om anbringelsen er med eller uden forældrenes samtykke.

Både Haderslev og Nordfyns Kommune fortæller, at det kan påvirke samarbejdet mellem anbringelsesstedet og forældrene negativt, hvis barnet er blevet anbragt uden forældrenes samtykke. Dertil beskriver kommunerne, at det kan være svært at genoprette samarbejdet senere i anbringelsen, når forældrene er uenige i anbringelsen af barnet. En rådgiver fra Haderslev Kommune fortæller her, at anbringelser uden samtykke ofte er så konfliktfyldte, at det gode samarbejde udebliver:

Citat: "Nu sidder jeg med mange tvangssager, og jeg tror måske, at det kun er i én af dem, hvor der er god dialog mellem forældre og plejeforældre. Det er lidt opad bakke i de andre sager." (Rådgiver, Haderslev Kommune)

På den anden side, oplever en rådgiver fra Odsherred Kommune ikke, at det har indflydelse på samarbejdet, om anbringelsen er med eller uden samtykke. Rådgiveren oplever, at det gode samarbejde i højere grad afgøres af, hvor åbne og imødekommende anbringelsesstedet er over for forældrene.

Både Odsherred og Guldborgsund Kommune oplever derudover, at der ofte er et konfliktfyldt udgangspunkt for samarbejdet mellem forældrene og anbringelsesstedet, når de anbringer et spædbarn uden forældrenes samtykke. Kommunerne oplever, at de følelser, der er forbundet med at få taget sit spædbarn fra sig, er så voldsomme, at de kan sidde i forældrene langt inde i anbringelsen, og gøre det svært for forældrene at indgå i et samarbejde med anbringelsesstedet. En familieplejekonsulent fra Guldborgsund Kommune siger:

Citat: "Der er ofte mere konflikt. Jeg tænker, at det er helt naturligt, fordi forældrene har fået noget helt vidunderligt til verden, som de ikke må være sammen med. Det er sådan en helt iboende følelse i os mennesker at formere os, og så er der nogen, der synes, at jeg må ikke være sammen med det dyrebareste, jeg har. Det kan jeg godt forstå skaber konflikter og ked-af-det-hed og masser af smerte og frustration." (Familieplejekonsulent, Guldborgsund Kommune)

Forældrenes manglende accept af anbringelsen

Uanset om en afgørelse om at anbringe et barn er truffet med eller uden samtykke, vil forældrene, ifølge flere kommuner, ofte ikke acceptere anbringelsen. I tråd med det fortæller en forælder om, hvordan hun brugte lang tid på at nå til en erkendelse af, at hun ikke fik sine børn hjem igen lige så hurtigt, som hun kunne have ønsket sig:

Citat: "Jeg har hele tiden villet kæmpe for, at de [børnene] skulle hjem at bo. Jeg var også sikker på, at jeg ville jeg have alle mine børn hjemme et år efter anbringelsen. Så blind og naiv var jeg. Men når jeg ser tilbage nu, så var jeg slet ikke klar selv, for der var jeg slet ikke tilstrækkeligt psykisk stærk. Jeg tænker stadigvæk, at jeg er sårbar, men jeg er blevet stærkere." (Forælder til barn, der er anbragt)

Citatet viser, hvordan forælderen i begyndelsen af sine børns anbringelse ikke forstod graden af sin egen psykiske sårbarhed, og derfor heller ikke var parat til at erkende, at hun ikke var i stand til at tage sig af sine børn.

Ifølge en rådgiver fra Guldborgsund Kommune kan forældrenes manglende erkendelse af deres egen sårbarhed være en del af forklaringen på, hvorfor forældrene kan have svært ved at acceptere anbringelsen:

Citat: "Nogle gange synes jeg, at forældrene kan have svært ved selv at se, hvor dårlige de egentlig er. De bliver ved med at kæmpe for, at de skal have deres børn hjem, (...) og de kan faktisk ikke se, at opgaven er blevet for stor. (...) De tror, at de er klar til at rumme barnet igen efter et års anbringelse, og at de kan klare det hele. Faktum er bare, at det kan de ikke. Den selvindsigt har de slet ikke, og det kan gøre dialogen svær." (Rådgiver, Guldborgsund Kommune)

Ifølge Haderslev Kommune er det centralt for forældrenes fremtidige accept af anbringelsen, at de forstår, at det ikke er anbringelsesstedet, som har besluttet, at deres barn skal anbringes men derimod kommunen. Kommunen oplever, at det kan lette samarbejdet og skabe en bedre dialog i en anbringelse uden samtykke, når forældrene forstår dette. Ifølge en familieplejekonsulent fra Haderslev Kommune er det noget, de klæder anbringelsesstederne på til at italesætte, så forældrene ikke går med et indtryk af, at kommunen og anbringelsesstedet er i ledtog med hinanden:

Citat: "Jeg prøver at klæde plejefamilien på i forhold til at sige: 'jamen det her er en tvangssag, og (...) den har vi ikke noget med at gøre. Vi er her for at hjælpe jer med at passe godt på jeres børn. Kan vi ikke samarbejde om det?'" (Familieplejekonsulent, Haderslev Kommune)

Forældre med psykiske og kognitive udfordringer

Infoboks: Psykiske udfordringer kan blandt andet være personlighedsforstyrrelser, borderline, angst mv.

Kognitive udfordringer kan blandt andet være udfordringer med hukommelsen, overblik, koncentration, lav IQ mv. Infoboks slut.

Som vi kort har beskrevet i afsnittet ovenfor, er forældrenes psykiske og kognitive tilstand et forhold, der kan have indflydelse på samarbejdet om beslutninger i et barns hverdag under en anbringelse. Flere af de kommuner, vi har interviewet, nævner problematikker som misbrug, lav IQ og forskellige psykiske funktionsnedsættelser hos forældrene, som kan betyde, at forældrene har en uhensigtsmæssig adfærd over for anbringelsesstedet. Det kan for eksempel være i form af trusler, splitting og optrapning af konflikter. Dette kan ifølge flere kommuner skabe en relation mellem de to parter, der bærer præg af konflikt og mistillid, og det skaber dårlige forudsætninger for samarbejdet om de beslutninger, de i fællesskab skal træffe i barnets hverdag. En rådgiver fra Odsherred Kommune beskriver eksempelvis, hvordan forældre med en borderline personlighedsforstyrrelse kan have en splittende adfærd over for personalet på opholdssteder:

Citat: "Så laver [forældrene] alliancer med forskellige fra personalet, 'Jeg kan ikke lide de tre personer, men hende der er jeg meget glad for'. Altså flere af vores forældre (...) har nogle vanskeligheder." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Nogle forældres psykiske udfordringer og sommetider udadreagerende adfærd er også noget, som flere plejefamilier oplever kan hæmme forældresamarbejdet. En plejefamilie beskriver for eksempel, hvordan barnets ene forælder skifter humør fra gang til gang, hvilket skaber en vis utryghed hos plejefamilien:

Citat: "Hun ringede til mig og spurgte, om hun måtte komme ud og tale med mig om det [en tidligere ubehagelig situation]. Der var jeg nervøs for, hvad hun kunne finde på. Men hun kom herud og var rigtig sød. Men næste gang var vi tilbage til samme [konfliktfyldte] sted." (Plejefamilie)

Infoboks: Det er godt for samarbejdet, hvis anbringelsesstedet forstår forældrenes udfordringer og eventuelt arbejder med dem

Flere kommuner og anbringelsessteder fortæller, at det er godt for samarbejdet om hverdagslivsbeslutninger, hvis anbringelsesstedet formår at forstå forældrenes adfærd med udgangspunkt i de psykiske og kognitive udfordringer, forældrene kan have. I nedenstående citat beskriver en plejeforælder, hvordan vedkommende håndterer en forælders truende og bebrejdende adfærd:

Citat: "Det er en far, der er syg. (...) Og så har han ringet og sagt; 'jeg kender godt alle dem oppe i klassen, jeg har nogle kammarater blandt nogle af forældrene, og jeg ved godt, hvordan du arbejder'. Det er sådan nogle beskyldninger, han kommer med, når han har det dårligt. (...) Og det må jeg se i gennem fingre med, for han har det dårligt. Næste gang vi mødes, så har vi smil på igen." (Plejefamilie)

Et opholdssted og en døgninstitution har derudover gode erfaringer med at arbejde med forældrenes evne til at mentalisere og følelsesregulere. En pædagog på et opholdssted fortæller for eksempel, at de arbejder med forældrene i forhold til at lære dem at genkende forskellen på deres egne og barnets følelser og behov. Det kan de gøre, fordi de har personale med en familiebehandleruddannelse. Det er dog ikke alle anbringelsessteder – særligt plejefamilier og netværksplejefamilier – der har kompetencerne og rammerne til at hjælpe forældrene med at styrke deres evne til at mentalisere.

Infoboks: MENTALISERING

Mentalisering handler om at kunne forstå egne og andres mentale tilstande. Infoboks slut.

Anbringelsesstedets respekt for barnets ophav

Som beskrevet tidligere har mange forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, ofte modstand mod anbringelsen. De skal håndtere stor smerte og frustration over, at deres barn er blevet anbragt uden for hjemmet. Derfor kan det ifølge Frederikshavn Kommune svække et allerede usikkert grundlag for samarbejdet, hvis anbringelsesstedet tager for meget "ejerskab" over det barn, der er anbragt hos dem, og hvis de glemmer at inddrage forældrene. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune oplever, at dette særligt er en fare ved anbringelser af spædbørn:

Citat: "Der er også sager, hvor plejefamilien kommer til at tage alt for meget ejerskab over de børn, de får anbragt. Jeg tror egentlig ikke, at det handler om, at de ikke er klædt tilstrækkeligt på til opgaven. Jeg tror, det handler om, at når man eksempelvis får en lille bitte baby med fra fødegangen, så sker der noget helt naturligt i mennesker uanset, hvem man er. Det kan godt komplicere anbringelsen vældig meget, fordi forældrene ikke bliver inddraget i det omfang, de egentlig burde." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Ifølge alle de kommuner og anbringelsessteder, vi har interviewet, er det vigtigt for samarbejdet med forældrene om hverdagslivsbeslutninger, at anbringelsesstedet accepterer barnets ophav og respekterer, at barnets forældre stadig er forældre, selvom barnet er blevet anbragt.

En pædagog på et opholdssted fortæller for eksempel, hvordan de sørger for at tage hensyn til religiøst betingede madvaner, mens en netværksplejefamilie beskriver, at de besøger barnets far på den institution, hvor faren bor.

En af de interviewede forældre, der har oplevet forældreinddragelsen som mangelfuld under sine børns anbringelse, og som med egne ord har følt sig som *“statist i sine egne børns liv”*, beskriver i det følgende citat, hvordan samarbejdet under en anbringelse burde tage form:

Citat: “Men samarbejdet og dialogen og fælles forståelse for både forældrenes og børnenes behov... Det skal være sådan en trekant, fordi det er det, der fungerer. Ellers bliver det en rigtig dårlig anbringelse.” (Forælder til barn, der er anbragt)

Flere af de anbringelsessteder, vi har talt med, fortæller, at de i videst muligt omfang forsøger at acceptere forældrene, og behandle deres udsagn om eksempelvis kommunen med fortrolighed med henblik på at skabe et samarbejde, der bygger på tillid og forståelse.

En pædagog på en døgninstitution beskriver i den sammenhæng, at det er vigtigt at anerkende forældrene i, hvor svært det er at få anbragt sit barn. En plejefamilie fremhæver derudover, at det er vigtigt at kunne stole på hinanden, hvorfor de altid siger tingene, som de oplever dem, når de taler med forældrene. Endelig fremhæver lederen af en døgninstitution, at de aldrig tager afstand fra nogen forældre, og at de altid forsøger at rumme forældrene som de mennesker, de er, på trods af de udfordringer, der kan opstå undervejs i anbringelsen:

Citat: “Vi tager aldrig afstand fra nogen som helst. (...) Man skal aldrig gøre dem [forældrene] forkerte, for det er heller ikke godt for de unge, men man kan sagtens italesætte både over for forældre og unge, at det her, det er udfordrende.” (Leder på døgninstitution)

Endelig beskriver en plejefamilie, at de behandler de oplysninger, som forældrene giver dem, med fortrolighed. Plejefamilien forsøger samtidig at kommunikere til forældrene, at deres opgave er tage vare om barnet:

Citat: “Jeg sladrer ikke. Det er vigtigt. (...) Siger [forælderen] noget om sagsbehandler, så siger jeg, at den skal hun tage med sagsbehandler. Jeg siger, at min eneste opgave er at passe på barnet og sørge for, at det har det godt. Det har [forælderen] hørt mange gange – så nu spørger hun ikke mere. Jeg møder dem, hvor de er.” (Plejefamilie)

Typen af anbringelsessted: plejefamilie eller anbringelsesinstitution

Flere kommuner og nogle anbringelsessteder italesætter, at det kan have betydning for samarbejdet om de beslutninger, som anbringelsesstedet og forældrene i fællesskab skal træffe, hvilket type anbringelsessted barnet er anbragt på.

En rådgiver fra Nordfyns Kommune oplever, at forældrene sjældent er tilfredse med graden af samarbejde, når deres barn er anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution. Dette kan ifølge rådgiveren skyldes, at der er stor udskiftning i personalegruppen fra dag til dag, hvorfor inddragelsen af forældrene godt kan svinge mellem vagtbytter og andre hverdags udfordringer:

Citat:

Citat: “Det kan være svært for opholdssteder at få inddraget forældrene tilstrækkeligt, og give dem en oplevelse af, at de er vigtige i børnenes liv. Jeg oplever, at det er nemmere for plejefamilierne, fordi de hele tiden er tilstede. Det er de samme to personer, der har kontakt med læger, sygeplejersker, skole, dagtilbud osv.” (Rådgiver, Nordfyns Kommune)

I forlængelse af det beskriver en familieplejekonsulent fra Odsherred Kommune, at det er centralt for forældrenes oplevelse af at blive inddraget i hverdagsbeslutninger, at de er tilknyttet en fast kontaktperson på opholdsstedet eller døgninstitutionen, som de kan ringe til og tale med om, hvad der sker i deres barns liv.

Omvendt udtrykker lederen af det opholdssted, vi har interviewet, hvordan det kan være nemmere for eksempelvis et opholdssted at håndtere konflikter med forældrene, da medarbejderne på stedet har en faglig ballast og mulighed for sparring med kollegaer i disse situationer:

Citat: "Opgaven er for svær for plejefamilien, og især det med samarbejdet med forældrene, fordi det går for tæt på. (...) Vi er jo en medarbejdergruppe her, og vi kan proppe vores faglighed på bordet og finde ud af, hvordan gør vi, når der er et problem. De sidder lidt alene, (...) og så kommer de til at handle uhensigtsmæssigt." (Leder af opholdssted)

Endelig beskriver nogle kommuner, hvordan en plejefamilie kan risikere at blive anskuet som en konkurrerende familie til barnets oprindelige familie, hvilket også kan besværliggøre samarbejdet mellem de to parter.

Støtte til samvær

Flere kommuner og anbringelsessteder oplever, at det kan være godt for samarbejdet mellem forældre og anbringelsessted, hvis anbringelsesstedet kan støtte forældrene i samværet med deres barn. Det kan eksempelvis være ved, at samværet foregår på anbringelsesstedet, at anbringelsesstedet inviterer forældrene og deres netværk til barnets fødselsdag og andre mærkedage, eller ved at anbringelsesstedet på andre måder hjælper til med at få samværet til at fungere på en god måde.

Guldborgsund Kommune er en af de kommuner, der har gode erfaringer med, at anbringelsesstedet faciliterer samværet med barn og forældre hos dem:

Citat: "Jeg tænker, at de plejefamilier, det er lykket godt for, det er dem, der også nogle gange har samvær i eget hjem. (...) De plejefamilier som ligesom kan få det til at glide og skabe en stemning, som gør det rart og hyggeligt, og som forstår, at det er okay, at forældrene taler mere med plejemor end med barnet. (...) De [plejeforældrene] kompenserer hist og her uden, at nogen ved det." (Familieplejekonsulent, Guldborgsund Kommune)

Det kan dog også være opslidende for anbringelsesstederne at stå for samværet. For eksempel fortæller en af de plejefamilier, vi har interviewet, at de har lavet en ordning, hvor plejefaren ikke er til stede, når der er samvær i plejefamiliens hjem, da en af forældrene har nogle psykiske udfordringer, som gør, at vedkommende kan være krævende at være sammen med.

INDDRAGELSE AF OG INFORMATION TIL FORÆLDRENE OM BARNETS HVERDAGSLIV

I forlængelse af det foregående afsnit vil vi nu beskrive, hvordan kommuner og anbringelsessteder arbejder med at informere og inddrage forældrene i de beslutninger og situationer, der relaterer sig til barnets hverdag. Til sidst i afsnittet beskriver vi, hvorfor det ifølge forældre og anbringelsessteder er vigtigt at inddrage forældrene i barnets hverdag.

Kommuner og anbringelsessteder arbejder med at inddrage og informere forældre om deres barns hverdag

Kommunerne har efter servicelovens § 71, stk. 1, pligt til at sikre, at forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, får information om barnets hverdag.

Lovboks: SERVICELOVENS § 71, STK. 1, 4. PKT

Kommunalbestyrelsen har (...) pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets hverdag, og til at bidrage til et godt samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet. Lovboks slut.

Som beskrevet i kapitel 3 overdrager kommunerne i de fleste tilfælde kompetencen til at træffe beslutninger i barnets hverdag til anbringelsesstederne. På samme måde viser undersøgelsen, at alle fem kommuner i høj grad beder anbringelsesstederne om at informere forældrene om barnets hverdag. Det skyldes, at det er anbringelsesstederne, som er sammen med barnet i hverdagen, og derfor bedst er i stand til at informere forældrene. En rådgiver fra Nordfyns kommune beskriver her, at det er en del af anbringelsesstedets opgave at informere forældrene:

Citat: "De [anbringelsesstedet] skal orientere forældrene, og give besked om, når der er skole-hjem-samtale, en gymnastik-opvisning eller et andet arrangement. Forældrene skal nemlig ikke bare sættes ud på et sidespor, fordi de ikke kan have børnene derhjemme." (Rådgiver, Nordfyns Kommune)

Kommunerne beder anbringelsesstederne om at informere og inddrage forældrene – rammerne justeres undervejs

Alle de kommuner, vi har interviewet, udtrykker, at de altid beder anbringelsesstedet om at sende beskrivelser af og billeder fra barnets hverdag hver eller hver anden uge via sms eller mail til forældrene – medmindre, at der er forhold omkring anbringelsen, der taler imod det. Denne aftale beskriver en familieplejekonsulent fra Frederikshavn Kommune her:

Citat: "Jeg synes ofte, at vi har en aftale om, at så sender de [anbringelsesstedet] billeder en gang om ugen, og at der er en fast dag, hvor forældrene får billeder. Vi har også en del forældre, der får en mail hver 14. dag om, at nu er [barnet] begyndt i dagpleje." (Familieplejekonsulent, Frederikshavn Kommune)

Dertil beskriver alle kommunerne, at de ofte lader det være op til anbringelsesstedet og forældrene at skabe en mere konkret ramme for, hvordan og hvor meget de inddrager og informerer forældrene om barnets hverdag. Rammen skal både passe til forældrenes og anbringelsesstedets behov og ønsker. Nogle forældre vil gerne inddrages og informeres meget, mens det for andre forældre er for ressourcekrævende eller sårbart, hvis anbringelsesstedet inddrager dem for meget. Endelig fortæller kommunerne, at de beder anbringelsesstederne om at informere forældrene om ekstraordinære situationer – for eksempel hvis barnet er kommet til skade eller lignende. Casen nedenfor beskriver, hvorfor det er vigtigt for forældrene at blive informeret om ekstraordinære situationer i barnets hverdag.

CASEBOKS: "DU SKAL BARE LIGE VIDE, AT JEG SIDDER PÅ SKA-DESTUEN MED DIN SØN"

- ODSHERRED KOMMUNE

Odsherred Kommune beskriver en sag med en ung dreng, der er anbragt i en plejefamilie. Drengens relation til moren har været præget af meget konflikt, og det har påvirket anbringelsen negativt. Derfor beslutter drengens nye rådgiver at arrangere en række samarbejds møder med korte intervaller for at samle op på, hvad der er gået galt undervejs i forløbet. Mellem et af møderne bliver drengens mor ringet op af plejemoren, som fortæller, at drengen er kommet til skade med sin hånd:

Citat: "Du skal bare lige vide, at jeg sidder på skadestuen med din søn, som er kommet til skade med sin hånd. Det er ikke meget alvorligt, men vi skal ind og have kigget på det."

Rådgiveren fra Odsherred Kommune fortæller, at moren i det øjeblik hun modtog opkaldet om, at hendes søn var kommet til skade, følte sig inddraget og som en person, der stadig var en væsentlig del af sin søns liv. Caseboks slut.

Der er forskel på, hvordan og hvor meget de anbringelsessteder, vi har interviewet, informerer og inddrager forældrene i barnets hverdag. En plejefamilie fortæller, at de i starten af anbringelsen skrev til barnets forældre hver anden uge, som var den uge, forældrene ikke havde samvær med barnet. Med tiden fandt de det dog svært at finde på nye ting at skrive til forældrene, og derfor begyndte de i stedet løbende at sende billeder og videoer af barnet, når de for eksempel var på tur til stranden eller Zoologisk Have. På den måde kan forældrene følge barnets hverdag, når den sker og ikke en uge efter. Samme plejefamilie inddrager forældrene i barnets skolegang ved at invitere dem med til møder, mens de også har adgang til AULA.

En anden plejefamilie giver udtryk for, at de altid fortæller forældrene, når barnet har været til lægen og tandlægen. Plejefamilien har også god erfaring med at invitere forældrene og noget af barnets netværk på besøg, når barnet har fødselsdag.

For netværksplejefamilien foregår informationen til og inddragelsen af forældrene mere løst på grund af det familiære bånd mellem de to parter, som også betyder, at forældrene ofte er på besøg i hjemmet. Derfor er der ikke behov for faste rammer for at sende beskrivelser og billeder fra barnets hverdag på ugentlig basis.

Et opholdssted beskriver, at de inddrager forældrene, når barnet skal til lægen, til frisøren og sommetider også, når barnet skal have nyt tøj, mens de sender sms'er til barnets forældre hver aften og nogle gange billeder. Endelig fortæller døgninstitutionen, at de inddrager forældrene i barnets fødselsdag, når det skal til frisøren og til lægen. Her er det barnets kontaktperson, som står for at sende beskrivelser af barnets hverdag til forældrene.

Kommunerne beskriver, at de på opfølgingsmøder hjælper anbringelsesstedet og forældrene med at justere på den ramme, der er blevet sat for inddragelse og information, hvis der er behov for det. Dette uddyber Frederikshavn Kommune i det følgende:

Citat: "Vi har opfølgingsmøder med status for plejefamilien og forældrenes punkt, og så tager vi en opfølgning på, om de [forældrene] føler sig ordentligt informeret (...) Vi får tjekket op et par gange om året, hvor vi har de her rigtige opfølgingsmøder, hvor vi alle sammen sidder der, så vi er sikre på, at de aftaler, vi har, er tilstrækkelige, og om de bliver overholdt." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Opholdsstedet forsøger på samme måde at justere på rammerne for inddragelsen, hvis forældrene eksempelvis ikke magter opgaven:

Citat: "Vi har et barn, hvor moren har haft til opgave at købe tøj til barnet. I forbindelse med det har hun disponeret over [barnets] tøjpenge men har senere meldt ud, at det kan hun ikke magte endnu, (...) så overtager vi den opgave i en periode." (Pædagog på opholdssted)

Anbringelsesstederne er ikke lige gode til at inddrage forældrene

Undersøgelsen viser, at der er forskellige oplevelser af, hvor gode anbringelsesstederne er til at informere og inddrage forældrene i beslutninger og situationer i barnets hverdag.

På den ene side oplever flere kommuner, at mange anbringelsessteder er gode til at informere om og inddrage forældrene i barnets hverdag. På den anden side oplever en rådgiver fra Nordfyns Kommune, at de ofte er nødt til at minde anbringelsesstederne om deres pligt til at informere forældrene om barnets hverdag:

Citat: "Jeg har oplevet, at vi både med plejefamilier og opholdssteder har været nødt til at have en samtale om, at selvom barnet bor hos dem, så har de faktisk pligt til at orientere forældrene, hvis der er et lægebesøg eller lignende (...). Jeg synes, at det er en samtale, jeg lidt for ofte skal have, fordi jeg har faktisk en forventning om, at det er noget, de har styr på og godt ved." (Rådgiver, Nordfyns Kommune)

I tråd med dette oplever en rådgiver fra Odsherred Kommune, at der kan være noget information, som ikke bliver videreformidlet til forældrene, fordi det ikke er afstemt, om det er anbringelsesstedet, kommunen eller skolen, der skal gøre det. Dette kan ifølge rådgiveren særligt ske i sager, hvor barnet bor på et opholdssted, og hvor relationen mellem opholdsstedet og barnets skole ikke er så tæt.

Inddragelse styrker relationen mellem forældrene og barnet og skaber et bedre samvær

De tre forældre og flere af de anbringelsessteder, vi har interviewet, oplever, at inddragelse af forældrene i barnets hverdag styrker relationen mellem forældre og barn. I det nedenstående citat folder en leder af et opholdssted denne pointe ud:

Citat: "Det jeg tror, vi gør, det er, at vi knytter barnets verdener sammen, for familierne er det vigtigste. Det er også der, de [barnet] har deres største loyalitet et eller andet sted, og dem [barnet] har, når de ikke er her [på opholdsstedet] mere. Så derfor er det enormt vigtigt det med forældrene." (Leder på opholdssted)

I ovenstående udsagn ser vi en forståelse for, at barnet har et tilhørsforhold til forældrene, som ikke ophører på trods af, at barnet er anbragt uden for hjemmet.

Samtidig oplever alle tre forældre, at inddragelse i og information om deres barns hverdagsliv skaber et bedre udgangspunkt for samværet med deres barn. Forældrene fortæller, at de ganske simpelt har noget at tale med deres barn om til samvær, når de er blevet informeret om, hvad der sker i barnets liv. En forælder beskriver for eksempel en episode, hvor vedkommende ikke var blevet informeret om, at barnet var startet til gymnastik. Det skabte en dårlig situation i samværet, fordi barnet blev frustreret over, at forælderen ikke fulgte med i barnets fritidsliv. En anden forælder oplever samtidig, at information om barnets hverdag gør forældrene i stand til at støtte barnet i de udfordringer, det måtte have:

Citat: "[Barnet] har ikke særlig mange veninder, da det er svært at finde nogen, der er alderssvarende både fysisk og mentalt. Derfor vil jeg gerne vide noget mere om hendes sociale liv. Jeg får nogle informationer fra [barnet] selv, men det kunne være rart at få noget mere at vide af opholdsstedet, så jeg kunne støtte noget mere op om det [barnets sociale liv]. Det er svært at støtte op om noget, jeg ikke ved noget om." (Forælder til barn, der er anbragt)

En rådgiver fra Frederikshavn Kommune fortæller i nedenstående case om, hvad vedkommende har oplevet, at det kan betyde for forældre at blive inddraget i helt almindelige dagligdagsting omkring deres barn.

CASEBOKS: DET ER FØRSTE GANG I OTTE ÅR, JEG HAR FÅET LOV TIL AT VASKE MIT BARN'S HÅR

- FREDERIKSHAVN KOMMUNE

En rådgiver fortæller om en mor til tre børn, der alle er anbragt på et opholdssted. Børnene har i mange år haft meget lidt samvær med deres mor.

Opholdsstedet arbejder meget med, at forældrene skal spille en aktiv rolle i barnets hverdag i det omfang, det nu kan lade sig gøre. Hvis barnet skal til lægen, og moren har ressourcerne til at tage med, så er det moren, der tager med til lægen. Hvis moren har ressourcerne til at deltage i forældremøder, så er det hende, der tager med til forældremøder. Opholdsstedet arrangerer også cafeaftener, hvor forældrene er med. Børnenes mor deltager på et tidspunkt i sådan en caféaften, hvor en af pigerne skal i bad. I den forbindelse får moren lov til at vaske hendes hår. Rådgiveren fortæller, at moren ringede dagen efter grædende og sagde; 'det er første gang i otte år, jeg har fået lov til at vaske et af mine børns hår' Caseboks slut.

FORÆLDRENE OPLEVELSE AF AT BLIVE INDDRAGET I BESLUTNINGER OM DERES BARN'S HVERDAG

I dette afsnit beskriver vi, hvordan tre forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, oplever at blive inddraget i og orienteret om beslutninger i deres barns hverdag.

Nogle forældre oplever ikke at blive inddraget og informeret tilstrækkeligt

To af de forældre, vi har interviewet, oplever ikke at blive informeret og inddraget tilstrækkeligt i deres barns hverdag under anbringelsen. For eksempel oplever en forælder ofte, at hans børn overleverer information til ham, som han ville ønske, at han havde fået fra anbringelsesstedet:

Citat: "[Barnet] har snart fødselsdag, og fortæller mig, at hun har afleveret indbydelser til børnefødselsdag. (...) Det kunne være rart, hvis jeg havde fået det at vide af opholdsstedet, så det ikke er børnene, der skal komme med informationerne." (Forælder til barn der er anbragt)

En anden forælder oplever ikke at blive informeret om og inddraget i sine børns skolegang. Forældrens børn har for nyligt skiftet skole, og den proces var hun ikke involveret i, ligesom at hun ikke bliver inviteret til at deltage i skole-hjem-samtaler. Forælderen fortæller også, at hun ikke er blevet orienteret om, at hendes barn har været en del af en voldsom situation på skolen:

Citat: "Vi får ikke at vide, at der har været en nedsmelting i skolen på halvanden time. De var to måneder om at fortælle os, at der faktisk er blevet brugt fem magtanvendelser på [barnet]. Det har vi ikke været inde over. (...) Man bør for børnenes skyld inddrage forældrene. Også så børnene ikke føler, at, 'mor og far gider mig ikke'." (Forælder til barn der er anbragt)

En forælder oplever i forlængelse af ovenstående, at han kun får informationer af kommunen til statusmøderne, som bliver holdt hvert halve år, og at der bliver taget beslutninger hen over hovedet på ham. En anden forælder fortæller, at vedkommendes rådgiver kan være fjorten dage om at vende tilbage på en henvendelse, selvom hun har pligt til at vende tilbage inden for to hverdage. Endelig beskriver en tredje forælder, at kommunen ikke arbejder for at styrke deres samarbejde, og at kommunen ikke overholder sin pligt til at partshøre forældrene.

Forældrene oplever at blive stemplet som dårlige forældre

De forældre, vi har interviewet, oplever, at de bliver stemplet som dårlige forældre af kommunen, og de oplever, at det påvirker den måde, kommunen behandler dem på i samarbejdet om deres børns hverdagsliv. De tre forældre oplever ikke, at de er berettiget til at have en stemme i sagen om deres barn. En forælder siger følgende:

Citat: "Det er som om, at når du først har fået tvangsfjernet dine børn, så er du røv og nøgler (...). Du dur ikke til noget, og vi [kommunen] er sådan set ligeglade med, hvad alle andre siger." (Forælder til barn, der er anbragt)

En anden forælder oplever i forlængelse af dette, at vedkommende ikke over tid kan ændre på det billede, som en forældrekompetenceundersøgelse har tegnet af vedkommende for flere år tilbage.

Ifølge de tre forældre påvirker det faktum, at de alle på den ene eller anden måde tidligere har været tilknyttet det kommunale system, rådgiverens syn på deres forældrekompetence. Dette sætter en forælder ord på her:

Citat: "Jeg har haft en vanskelig opvækst, og så går [kommunen] jo tilbage og kigger på min opvækst i papirerne. Selvfølgelig vil det blive ved med at stå der, men jeg synes, når man

har fået en ny sagsbehandler, og man har vist noget fremgang, så kunne [kommunen] godt slippe det. (...) De har bare taget det, som stod fra da jeg var barn, og så er jeg uegnet som far." (Forælder til barn der er anbragt)

Samtidig fortæller to forældre, at de ikke har mulighed for at komme med kritiske spørgsmål til kommunens behandling af deres barns sag. De oplever, at deres kritik bliver betragtet som manglende vilje til at samarbejde. Det betyder, at forældrene oplever at blive begrænsede i at udtrykke deres egen mening i forhold til beslutninger i deres barns liv.

Barnets rådgiver

Som vi kort har beskrevet i kapitel 2, så betragter kommunerne sig som barnets rådgiver og ikke forældrenes. To af de forældre, vi har interviewet, oplever, at kommunerne bruger udsagnet, om at de arbejder for barnets bedste, til at afvise forældrenes ønsker til beslutninger i barnets hverdag. En forælder siger følgende:

Citat: "Det er jo sådan en dejlig nem måde at køre tingene på - det er jo at sige, vi må se, hvad børnene magter." (Forælder til barn, der er anbragt)

Forældrenes gode erfaringer med samarbejdet

På trods af forældrenes utilfredshed med kommunernes og anbringelsesstedernes inddragelse af dem i deres barns hverdag, fortæller flere forældre, at de også har gode erfaringer med samarbejdet. En af de forældre, vi har interviewet, oplever for eksempel at blive informeret og inddraget tilstrækkeligt af sin nye rådgiver:

Citat: "Jeg synes, at [den nye rådgiver] spørger meget ind til, hvad vi kunne tænke os. (...) Jeg ved godt, at vi ikke får opfyldt hele den her palette, men de inddrager os alligevel (...). Det synes jeg, at [rådgiveren] er meget bedre til. Også til at spørge hvordan vi har det, og hvad de kan tilbyde os, eller hvad de kan hjælpe os med." (Forælder til barn, der er anbragt)

Citatet viser, at kommunens inddragelse af forældrene betyder, at de også accepterer, at de ikke kan få alle deres ønsker til for eksempel samvær med deres barn opfyldt. Derudover fortæller samme forælder, at det er godt for samarbejdet med kommunen, at rådgiveren er tydelig i sin kommunikation og følger op på, hvordan det går i anbringelsen, herunder om der er opstået nogle udfordringer i forhold til barnets hverdag, som der skal tages hånd om.

To forældre beskriver samtidig, at de har gode erfaringer med at få tilknyttet en familievejleder eller støtteperson. Forældrene oplever, at det styrker deres stemme i dialogen med kommunen, når de har en støtte/vejleder med til møderne. En af forældrene siger:

Citat: "Hvis [familievejlederen] ikke var med til møderne, ville vi [forældrene] aldrig blive hørt. Da vi fik familievejlederen på ændrede alt sig i, fordi han var med (...). Der er en anden dialog, når der er [en familievejleder] med, (...) tonen bliver bare en helt anden. Det oplever vi i hvert fald." (Forælder til barn, der er anbragt)

I eksemplet nedenfor beskriver vi et konkret projekt, som en af de forældre, vi har interviewet, har været en del af, hvor der var særligt fokus på inddragelse af forældre.

CASEBOKS: FORÆLDRE I FOKUS

- FORÆLDER TIL BARN, DER ER ANBRAGT

En af de forældre, vi har interviewet, har været en del af et projekt, som hedder 'Forældre i fokus'. Forælderen beskriver, at vedkommende følte sig mere inddraget og orienteret om, hvad der foregik i hans barns liv under projektet:

Citat: "Dialogen var bedre, da jeg var med i projektet 'Forældre i fokus', hvor man fokuserede på at inddrage forældrene noget mere. I projektet havde forældrene en familiebehandler, og der blev lavet nogle dialogmøder, hvor man arbejdede med, hvad forældrene kan tale med opholdsstedet om, og hvad kravene er til opholdsstedet i forhold til videregivelse af informationer. (...) Det styrkede dialogen. Der blev sat nogle rammer for, hvordan dialogen skulle være." (Forælder til barn der er anbragt) Ud over en klarere ramme for dialog og inddragelse fortæller forælderen også, at der i projektet var en hyppigere frekvens af møder med anbringelsesstedet og kommunen. Samtidig oplevede forældrene, at det var godt at være tilknyttet en familiebehandler, som via sin ansættelse hos kommunen lettere kan tage direkte fat i rådgiveren, hvis der er behov for det. Caseboks slut.

KOMMUNERNES SAMARBEJDE MED ANBRINGELSESSTEDER

I dette afsnit beskriver vi, hvordan kommunerne arbejder med at sikre et godt samarbejde og en god dialog med anbringelsessteder. For at belyse dette skitserer vi, hvilke faktorer der bidrager til henholdsvis et godt og et dårligt samarbejde mellem de to parter, og hvordan kommunerne forsøger at klæde særligt plejefamilier på til opgaven.

Faktorer der påvirker samarbejdet

I dette afsnit beskriver vi de faktorer, som kommunerne og anbringelsesstederne oplever bidrager til henholdsvis et godt og et dårligt samarbejde mellem de to parter. Vi vil i afsnittet beskrive følgende faktorer:

- Mulighed for sparring
- Tilgængelighed, klare aftaler og relevant information
- Skift i rådgiver
- Mange indgange til kommunen

Ud over disse faktorer fortæller flere anbringelsessteder og kommuner også, at forventningsafstemning om roller har betydning for samarbejdet om hverdagslivsbeslutninger. Læs mere om dette i kapitel 2. Flere anbringelsessteder peger også på, at det er vigtigt for samarbejdet, at kommunen træffer og formidler upopulære beslutninger til forældrene. Det kan du læse mere om i kapitel 4. Derudover har vi i kapitel 2 beskrevet, at skoletilbud er vigtigt at få styr på for anbringelsesstederne, som dog oplever nogle udfordringer i samarbejdet med kommunerne om særligt skole.

Mulighed for sparring

To plejefamilier og en netværksplejefamilie giver alle udtryk for, at det har en positiv betydning for deres samarbejde med kommunen, at de kan sparre med deres rådgiver og særligt deres familieplejekonsulent om både hverdagsituationer, barnets trivsel, samarbejdet

med forældrene og større beslutninger i barnets liv. Familieplejekonsulenter i både Frederikshavn og Haderslev Kommune fortæller i forlængelse af det, at de gør meget ud af at stille sig til rådighed for sparring med plejefamilierne og forsøger at guide dem. En af familieplejekonsulenterne fortæller, at de for eksempel oplever plejefamilier, som gerne vil sikre sig, at de træffer de rigtige beslutninger om barnets hverdag. Det kan for eksempel være sparring om, hvor mange fritidsaktiviteter barnet kan holde til at gå til, eller hvordan de kan holde en god konfirmation for barnet, hvor forældrene også bliver tænkt ind. Muligheden for sparring er ifølge flere kommuner både relevant for nye plejefamilier, fordi de selvsagt har begrænset erfaring med at have et barn anbragt, og for erfarne plejefamilier, som blandt andet kan have brug for sparring, hvis de får anbragt et barn med problematikker, som er nye for plejefamilien, eller hvis barnet udvikler nye problematikker i løbet af anbringelsen.

En døgninstitution fortæller derudover, at sparring kan gå begge veje. Pædagogerne på stedet oplever nemlig ofte, at kommunen spørger dem, hvad de tænker, der er den bedste beslutning for barnet og familien. Døgninstitutionen oplever helt generelt, at en tæt kontakt mellem dem og kommunen har stor betydning for anbringelsen, fordi begge parter ved, hvor de har hinanden, og hvem der kan beslutte hvad over for forældrene. En pædagog fortæller dog også, at de har oplevet, at kommunen har spurgt dem, om de vil informere forældrene om myndighedsbeslutninger – dette kan ifølge døgninstitutionen sætte dem i en svær position over for forældrene, fordi de overleverer beslutningen, selvom de ikke har beslutningskompetencen.

Tilgængelighed, klare aftaler og relevant information

Den netværksplejefamilie, vi har interviewet, fortæller, at det betyder meget for hendes samarbejde med kommunen, at hendes rådgiver holder de aftaler, der er blevet lavet, og er klar og ærlig i sin kommunikation. Netværksplejefamilien oplever det som meget positivt, at rådgiveren er nem at komme i kontakt med, og at der ikke er behov for at rykke rådgiveren i forhold til de aftaler, der er lavet – det er nemlig ikke den oplevelse netværksplejefamilien har haft med deres tidligere rådgivere, og det kan skabe stor frustration:

Citat: "Hun [rådgiveren] tager altid telefonen, hvis hun kan komme til det (...). De andre [tidligere rådgivere] er simpelthen så stressede, at de dårligt nok kan følge noget til dørs, og det er rigtig vigtigt for mig, at de holder de ting, der bliver lovet." (Netværksplejefamilie)

Netværksplejefamilien fortæller derudover, at de har oplevet at have en rådgiver, som ikke inddrog dem i overvejelser om eksempelvis skift i anbringelsessted. Den fremgangsmåde skaber ifølge netværksplejefamilien et meget dårligt samarbejde med kommunen. En plejefamilie har i tråd hermed oplevet at få en ny rådgiver, som fra start ønskede at lave grundlæggende om i den måde, anbringelsen var skruet sammen på i forhold til samvær – uden at inddrage plejefamilien. Plejefamilien fortæller, at et godt samarbejde med kommunen er afgørende for, at de kan løfte opgaven, og derfor var de også klar til at afbryde anbringelsen, hvis samarbejdet med kommunen fortsatte på den måde.

En døgninstitution beskriver i forlængelse af det, at klare aftaler om, hvem der har hvilke roller og opgaver er centralt i samarbejdet med kommunen, så barnet ikke falder mellem to stole.

En plejefamilie fortæller derudover, at deres samarbejde med kommunen generelt er godt, men at de savner, at kommunen hurtigere videregiver relevant information om for eksempel

barnets handleplan og psykologudtalelser. De har oplevet, at der kan gå flere måneder før de får tilsendt en handleplan fra kommunen, og det er frustrerende for plejefamilien, fordi de skal arbejde efter barnets handleplan. Samtidig oplever plejefamilien, at kommunen ikke altid lytter til dem, hvis de eksempelvis fortæller, at der er opstået nogle udfordringer hos barnet i takt med, at det er blevet ældre. Plejefamilien fortæller om en episode, hvor kommunen først lyttede, da børnehaven sendte kommunen et notat om de udfordringer, barnet begyndte at have.

Skift i rådgiver

En af de plejefamilier, vi har talt med, har haft flere forskellige rådgivere. De oplever, at det skyldes udskiftning og omrokeringer i personalet, men de fortæller, at de mange skift udfordrer samarbejdet med kommunen, fordi de føler sig som en kasterbold, der hele tiden skal sætte en ny rådgiver ind i deres sag.

Mange indgange til kommunen

En døgninstitution oplever, at deres samarbejde med kommunen om for eksempel barnets skolegang bliver udfordret af, at der – i takt med at kommunerne har specialiseret sig i forskellige teams og afdelinger – er mange veje ind i kommunen. Det kan ifølge døgninstitutionen være svært at finde ud af, hvem man skal kontakte hvornår, og hvem der har kompetence til hvad. Det skaber ifølge døgninstitutionen udfordringer:

Citat: "Nu er der rådgiver og PPR og man har opkvalificeret (...), men det fungerer jo ikke. Før i tiden var det sådan, at jeg bare kunne ringe til psykiatrien, fordi jeg arbejder på et opholdssted eller en døgninstitution og sige, 'vi har den her udfordring', og så fandt man ud af det. Der var mange led, man sprang over. Det kunne altså noget. Så har man jo (...) tænkt, at det kunne være anderledes, man har bare glemt at give os kompetencerne tilbage igen – og det går ud over de unge." (Døgninstitution)

Plejefamilier klædes på til opgaven med kurser, supervision og efteruddannelse

Kurser, efteruddannelse og tilbud om supervision er med til at forberede og løbende gøre en plejefamilie i stand til at løse opgaven som plejefamilie – det forklarer flere kommuner, en plejefamilie og en netværksplejefamilie. Haderslev Kommune fortæller, at de tilbyder plejefamilier supervision i grupper, hvor gruppen bliver sammensat ud fra hvilke børn, de har anbragt, så familierne i videst muligt omfang kan drage nytte af hinandens erfaringer. Den netværksplejefamilie, vi har interviewet, fortæller, at de har deltaget i et supervisionsforløb med flere plejefamilier, som alle har børn med de samme udfordringer. Netværksplejefamilien fortæller, at supervisionsforløbet har haft stor værdi for dem som anbringelsessted i forhold til bedre at kunne håndtere de udfordringer, der kan opstå i hverdagen:

Citat: "Bare det at man har nogen at snakke med om det - vi er seks plejefamilier hver anden onsdag, og vi snakker om alt det, der er noget møg og hører de andres erfaringer, og hvad man kan gøre. Det er jeg rigtigt, rigtig glad for." (Netværksplejefamilie)

Netværksplejefamilien ville dog gerne have haft information fra kommunen om muligheden for supervision tidligere i anbringelsen. En af de plejefamilier, vi har interviewet, fortæller videre, at de også har haft stor glæde af supervision men også af spædbarnsterapi, som de har fået bevilget af kommunen. Spædbarnsterapi har givet dem nogle redskaber til at håndtere de udfordringer, som begynder at vise sig hos det barn, de har anbragt.

Endelig fortæller flere kommuner, at de både via efteruddannelse og samtaler med plejefamilierne arbejder meget med emnet mentalisering, som er evnen til at forstå forældrenes behov og handlinger, og evnen til at sætte sig i deres sted. En god mentaliseringsevne kan ifølge Guldborgsund Kommune hjælpe plejefamilien i situationer, hvor forældrene eksempelvis bliver frustrerede over de beslutninger, der bliver truffet i barnets hverdag. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune beskriver, at det er vigtigt, at arbejde med plejefamiliernes mentaliseringsevne, fordi den godt kan blive "slidt", hvis samarbejdet med forældrene er udfordrende:

Citat: "Vi oplever, at nogle af vores plejeforældre mister deres mentaliseringsevne, når dialogen går fløjten. Nogle gange bliver de frustrerede over forældrene. (...) De bliver skuffede på børnenes vegne. Der skal vi hjælpe med at minde dem om, at det jo er det, der er grunden til, at barnet ikke kan bo hos forældrene. Men det er det, der kommer på spil, fordi det bliver følelsesmæssigt hårdt for dem." (Rådgiver, Frederikshavn Kommune)

Kapitel 6: Inddragelse af barnet og barnets trivsel

I dette kapitel beskriver vi, hvordan børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, oplever at blive inddraget i beslutninger om deres egen hverdag. Vi beskriver også, hvordan børn og unge, anbringelsessteder og kommuner oplever, at uenighed om hverdagslivsbeslutninger kan påvirke trivslen hos børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet og anbringelsen mere generelt.

DELKONKLUSIONER

- De fire unge, vi har interviewet, oplever, at de i høj grad selv er med til at træffe beslutninger omkring deres eget hverdagsliv. Det gælder for eksempel valg af fritidsaktivitet, indkøb af tøj, hvordan de vil bruge deres lomme penge, hvad de skal lave i deres ferier samt forhold omkring samvær.
- Nogle af de unge oplever, at de har en højere grad af selvbestemmelse end deres jævnaldrende venner. Alle fire unge fortæller samtidig, at omfanget af selvbestemmelse afhænger af deres alder.
- Alle anbringelsessteder og kommuner beskriver, at det er vigtigt for anbringelsen at inddrage barnet i beslutninger om barnets egen hverdag. Undersøgelsen viser, at anbringelsesstederne og kommunerne inddrager barnet på forskellige måder. Anbringelsesstederne har både fokus på at fange børnenes ønsker til deres hverdag i den daglige snak og på at skabe nogle faste rammer for inddragelse af børnene. Alle kommunerne fortæller derimod, at deres primære måde at inddrage barnet i beslutninger om dets egen hverdag sker i børnesamtalen.
- Alle kommunerne oplever, at uenighed og dårligt samarbejde i anbringelsen kan påvirke barnets trivsel negativt – blandt andet fordi, at barnet kan havne i en klemme mellem forældrene og anbringelsesstedet.
- Alle kommunerne har oplevet sager, hvor massive udfordringer i samarbejdet og dialogen mellem forældre og anbringelsessted har ført til, at der er sket sammenbrud i anbringelsen.

INDDRAGELSE AF BØRN OG UNGE

I dette afsnit beskriver vi først, hvordan børn og unge, der er anbragt, oplever at blive inddraget i beslutninger om deres egen hverdag – både af deres anbringelsessted og af kommunen. Derefter beskriver vi, hvordan henholdsvis anbringelsessteder og kommuner arbejder med at inddrage børn og unge i beslutninger om deres hverdag.

“Vi er med til at bestemme det meste”

Når vi har interviewet børn og unge om inddragelse, har vi blandt andet spurgt ind til, hvad de selv er med til at bestemme i deres hverdag dér, hvor de er anbragt. Det kan for eksempel være i forhold til deres fritid, venner, udseende og samvær med deres forældre.

De fire unge, vi har interviewet, fortæller, at de i høj grad selv er med til at bestemme ting i deres hverdag. De oplever blandt andet, at de selv kan bestemme hvilken fritidsaktivitet, de vil gå til, hvornår de ses med deres venner, hvilket tøj de går i, hvad de bruger deres lomme penge på, og hvad de skal lave i deres ferier, herunder om de vil være sammen med deres forældre. De unge oplever i forlængelse af det, at de har stor medbestemmelse i forhold til, hvor meget samvær de har med deres forældre.

To af de unge oplever tilmed, at de har en højere grad af selvbestemmelse end deres jævnaldrende venner. En ung siger:

Citat: "Vi beslutter mere, end de [vennerne] gør. Det er meget sådan; 'Jeg skal lige spørge min mor', og jeg er sådan; 'okay, det gør du bare...'. De [voksne på anbringelsesstedet] kan ikke sige noget til det. De kan ringe til mig og gøre, hvad de vil, men de kan jo ikke gøre noget ved det." (Ung, der er anbragt)

Ovenstående betyder dog ikke, at der er helt frie rammer for de unge. De fortæller for eksempel, at de skal lave en aftale med en pædagog, hvis de skal til fest, så anbringelsesstedet ved, hvor de er, og hvem de kan kontakte, hvis den unge ikke tager sin mobiltelefon. Derudover fortæller to af de unge, at de voksne på anbringelsesstedet godt kan have en holdning til, hvad de laver, og hvem de er sammen, men anbringelsesstedet laver ikke forbud. De forsøger at tale til de unges fornuft og få de unge til at reflektere over konsekvenserne af deres beslutninger. Og det kan de unge godt se en mening med.

De unge oplever, at anbringelsesstedet støtter dem i deres fremtidsplaner

Alle fire unge fortæller, at de kan tale eller taler med pædagogerne på deres anbringelsessted om deres planer for fremtiden. En ung fortæller for eksempel, at vedkommende står over for at skulle vælge ungdomsuddannelse. Den unge oplever, at det er op til hende selv, hvilken ungdomsuddannelse hun vælger, men at hun får hjælp og vejledning af både kontaktperson på anbringelsesstedet og af en UU-vejleder – det er en god måde at få støtte på.

Jo ældre du er, desto mere bestemmer du selv

De unge fortæller, at graden af medbestemmelse er aldersbestemt, så jo ældre du er, desto mere bliver du inddraget og får lov til at være med til at bestemme. De unge forklarer også, at der er forskellige regler for eksempelvis komme-hjem-tider alt efter børnenes og de unges alder.

I nedenstående eksempel beskriver vi, hvordan unge, der er anbragt uden for hjemmet, oplever deres møder og samarbejde med kommunen.

CASEBOKS: VI ER TIL MØDE MED KOMMUNEN ET PAR GANGE OM ÅRET

- UNGE ANBRAGT PÅ OPHOLDSSTED ELLER
DØGNINSTITUTION

De fire unge, vi har interviewet, fortæller alle, at deres rådgiver kommer ud og taler med dem et par gange om året om, hvordan de har det, og hvordan det går i skolen. To unge fortæller, at deres forældre er med til en del af mødet, hvor der også bliver talt om samarbejdet mellem

forældrene og anbringelsesstedet. To andre unge fortæller, at det betyder meget for kommunikationen og samarbejdet med kommunen, at de bryder sig om deres rådgiver. En af de unge, vi har interviewet, fortæller om en situation, hvor hun ikke ønsker at have samvær med sine forældre i det omfang, som forældrene ønsker. Den unge forsøger at inddrage sin rådgiver i sit ønske men oplever, at rådgiveren fortæller hendes ønsker om samvær og meget andet direkte videre til hendes forældre. Den unge oplever også, at sagsbehandleren fordrejer hendes ord, så det skaber konflikt mellem den unge og hendes forældre. Den unge oplever altså ikke, at der altid er den ønskede fortrolighed i samtalerne med rådgiveren. Hun oplever derimod større fortrolighed i samtalerne med sin psykolog og med kontaktpersonen på anbringelsesstedet Caseboks slut.

Anbringelsessteder og kommuner har fokus på at inddrage børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

De anbringelsessteder og kommuner, vi har interviewet i undersøgelsen, fortæller alle, at det er vigtigt for anbringelsen at inddrage barnet i beslutninger om barnets egen hverdag. Anbringelsesstederne og kommunerne inddrager dog barnet på forskellige måder.

I dette afsnit beskriver vi anbringelsesstedernes perspektiv på inddragelse af barnet. Efter det beskriver vi, hvordan kommunerne inddrager barnet i forhold til beslutninger om, hvordan barnets hverdag skal se ud.

Anbringelsesstedernes inddragelse af barnet

To plejefamilier, en døgninstitution og et opholdssted oplever, at de børn, som er anbragt hos dem, i høj grad selv kommer med forslag og ønsker til deres egen hverdag. Det kan være ønsker om alt fra tøj til, hvad der skal ske i sommerferien til samvær og konfirmation. Opholdsstedet beskriver, at de har et husmøde hver 14. dag, som skaber et rum for, at børnene kan komme med ønsker til ferier eller sjove aktiviteter. Derudover beskriver opholdsstedet og døgninstitutionen, at de både taler med børnene om deres drømme for fremtiden – hvad de for eksempel gerne vil efter folkeskolen, og hvordan de kan hjælpe den unge i den retning – og om deres ønsker til hverdagen nu og her. I forhold til sidstnævnte fortæller pædagogerne på opholdsstedet og døgninstitutionen, at børnenes ønsker ofte kommer frem i den daglige snak børn og pædagoger imellem, og at det er en del af pædagogernes opgave at fange ønskerne og få taget hånd om dem.

Flere af de anbringelsessteder, vi har interviewet, fortæller, at det er rigtig vigtigt at lytte til barnets ønsker til sin hverdag og tage dem alvorligt. En plejefamilie fortæller for eksempel, at det er vigtigt at høre og imødekomme barnets ønsker, fordi barnet måske ikke altid er blevet lyttet til. Døgninstitutionen og opholdsstedet beskriver, at den inddragende tilgang giver børnene en følelse af medbestemmelse, når deres ønsker bliver taget alvorligt, og de lærer at mærke sig selv, og hvad de gerne vil.

Den netværksplejefamilie, vi har interviewet, fortæller samtidig, at det er vigtigt at respektere, hvis barnet eksempelvis ikke længere har lyst til at gå til en fritidsaktivitet og samtidig hjælpe barnet med at sætte en grænse, hvis hverdagen bliver fyldt op med for mange ting.

Kommunerne inddrager barnet i børnesamtalen

Alle de kommuner, vi har interviewet, fortæller, at børnesamtalen er den primære måde, som kommunerne inddrager barnet på i forhold til beslutninger om barnets hverdag. Kommunerne oplever, at det i børnesamtalen er vigtigt at være nysgerrige på barnets perspektiv og spørge ind til både almindelige hverdagsting som skolegang og til mere tunge emner som, hvordan barnet har det under og efter samvær med sine forældre. En rådgiver fra Odsherred Kommune fortæller, at det er vigtigt ikke at være for forsigtige i samtalen med barnet, men at turde at spørge ind til deres virkelighed:

Citat: "Det kan være sådan noget med, at faren er alkoholiker. Sådan helt lavpraktisk at tale med barnet om, at far han drikker, og på den måde gøre det ok for barnet at tale om."
(Rådgiver, Odsherred Kommune)

Alle kommunerne fortæller også, at de har erfaring med, at det i nogle sager er nødvendigt og godt givet ud at holde mere end to børnesamtaler om året, jf. servicelovens § 48 og § 70 (stillingtagen til revidering af handleplan). En rådgiver fra Guldborgsund Kommune oplever, at børnene får mere tillid og tør sige mere til børnesamtalerne, hvis de bliver holdt lidt oftere. Tillid og tryghed i samtalen er vigtigt, fordi kommunen oplever, at mange børn er meget loyale over for deres forældre og ikke kan lide at sige, hvis der er noget, der er svært i samværet. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune oplever, at nogle af de børn, som rådgiveren har fået opbygget en tæt relation til, også selv kan finde på at række ud til rådgiveren, hvis der er noget, de gerne vil tale om eller have besluttet. En rådgiver fra Haderslev Kommune har samtidig erfaring med, at børn, der har det svært med deres forældre, kan lukke helt i og forsøge at aflede rådgiverens opmærksomhed i børnesamtalen ved at tale om noget andet. Her fortæller rådgiveren, at det kan være et signal fra barnet om, at samværet med dets forældre er svært og noget, som kommunen skal tage hånd om.

Derudover beskriver flere kommuner, at barnet ofte betror sig til anbringelsesstedet, hvis der er noget i deres hverdag, der er svært, og så kan anbringelsesstedet og familieplejekonsulenterne være med til at formidle den viden videre til rådgiver.

Både Odsherred og Frederikshavn Kommune beskriver samtidig, at en børnesamtale kan holdes på mange forskellige måder – nogle børn vil gerne tegne, og andre vil helst gå en tur eller sparke til en bold imens. Ifølge en plejefamilie er det meget vigtigt, at samtalen bliver holdt på barnets præmisser. Plejefamilien har oplevet en rådgiver, som kom ind og sagde til barnet; "Nu skal vi tale om, om det er det rigtige sted, du er anbragt", hvilket skabte stor utryghed hos barnet i forhold til, om det kunne få lov at blive boende hos plejefamilien. Omvendt har plejefamilien også oplevet rådgivere, som sætter sig på gulvet eller i en sækkestol i øjenhøjde med barnet og spørger ind til ting, der rører sig i barnets aldersgruppe.

Flere kommuner beskriver samtidig, at de i højere grad aktivt inddrager børnene i beslutninger om deres hverdag, jo ældre børnene er. En rådgiver i Odsherred Kommune beskriver for eksempel, at de ældre børns stemme og ønsker til deres hverdag vejer tungt i kommunens beslutninger – og ofte tungere end forældrenes ønsker. Rådgiveren oplever også, at det er vigtigt at inddrage de unge på deres præmisser. Det betyder blandt andet, at rådgiveren sms'er med de unge og udviser fleksibilitet i samarbejdet for at møde dem i deres behov i stedet for at indkalde til møder, som de unge ikke gider at deltage i. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune beskriver samtidig, at det er vigtigt, at de beslutninger, som kommunen træffer, falder nogenlunde i tråd med de ældre børns ønsker, da de ellers kan opleve, at den unge ikke vil efterleve kommunens beslutning. Rådgiveren fortæller videre, at

kommunen i forhold til mindre børn i højere grad tager udgangspunkt i de beskrivelser, der foreligger om barnet, da mindre børn helt naturligt kan have svært ved at udtrykke klare ønsker til deres hverdag.

BØRN OG UNGES TRIVSEL

I dette afsnit beskriver vi først i et eksempel, hvordan to unge oplever deres egen trivsel efter, at de er blevet anbragt. Derefter beskriver vi, hvordan anbringelsessteder og kommuner oplever, at uenighed om hverdagslivsbeslutninger kan påvirke barnets trivsel og anbringelsen mere generelt.

Nedenfor beskriver vi, hvordan to af de unge, vi har interviewet, har oplevet, at deres trivsel er blevet bedre efter, at de er blevet anbragt.

CASEBOKS: VORES TRIVSEL ER BLEVET BEDRE, EFTER VI ER BLEVET ANBRAGT - UNGE ANBRAGT PÅ DØGNINSTITUTION

To af de unge, vi har interviewet, fortæller begge, at deres trivsel er blevet bedre, efter de er blevet anbragt. De oplever, at det har været godt for deres trivsel at få lidt afstand til deres forældre – særligt i starten af anbringelsen. En ung siger:

Citat: "Lige i starten da jeg var flyttet herud, var det for at få et break fra mine forældre. Der skete al kommunikation mellem de voksne – altså det kan man også bede om, hvis ens forældre presser lidt på." (Ung, der er anbragt)

De to unge oplever, at pædagogerne er gode til at hjælpe med at håndtere, hvis forældrene er uenige i, hvad de unge må og ikke må.

En ung fortæller eksempelvis, at hendes forældre mener, at anbringelsesstedet bør handle på, at hun ryger cigaretter. Forældrene har også en holdning til hendes forbrug af alkohol og tøjvalg; ikke for stramt og heller ikke for kort. Den unge oplever, at hendes forældre gerne vil vide alt om hendes liv, og hun tolker det som, at hendes forældre stadig vil have kontrol og bestemme, hvad hun skal og må. Dette påvirker den unge, men hun fortæller også, at det var værre, da hun boede hjemme. Hun oplever, at hun har fået større frihed og medbestemmelse efter, at hun er blevet anbragt og det har haft en positiv effekt på hendes trivsel. Caseboks slut.

Samarbejdet i anbringelsen påvirker barnets trivsel

Uenighed og dårligt samarbejde i anbringelsen kan ifølge kommunerne påvirke barnets trivsel negativt. En rådgiver fra Frederikshavn Kommune siger:

Citat: "Der er jo helt tydeligt en sammenhæng mellem, hvordan forældrene og anbringelsesstedet samarbejder, og hvordan barnets trivsel er. Det er meget, meget tydeligt." (Rådgiver Frederikshavn Kommune)

Flere af kommunerne oplever, at det i høj grad er selve anbringelsen og spørgsmålet om samvær, som skaber uenighed og et dårligt samarbejds-klima – og dét påvirker barnets trivsel

negativt. En stor del af kommunerne oplever, at barnet kan havne i en klemme mellem forældre på den ene side og anbringelsesstedet på den anden side i sager, hvor der er et meget dårligt samarbejde. Kommunerne beskriver, at forældrene kan finde på at love barnet, at det snart skal hjem og bo igen eller sige grimme ting til barnet om anbringelsesstedet, hvilket kan placere barnet i en loyalitetskonflikt mellem sine forældre og anbringelsesstedet. Dette kan ifølge flere kommuner betyde, at barnet aldrig rigtigt falder til på anbringelsesstedet og finder ro, fordi forældrene hele tiden forsøger at hive barnet i en anden retning. Guldborgsund og Haderslev Kommune har begge oplevet børn, som har givet deres forældre ret i deres ønsker eller udsagn, når de er på samvær, og så trækker børnene det tilbage, når de kommer hjem til deres anbringelsessted. Dette illustrerer den loyalitetskonflikt, som barnet kan befinde sig i. Som beskrevet i kapitel 4 kan mobiltelefonen bidrage yderligere til denne problematik.

Nogle af de tegn, som flere af kommunerne ser hos børn, der er anbragt og som er i mistrivsel, er blandt andet børn, der tisser i sengen, problemer med at styre afføring, børn der er kedede af det, udadreagerende adfærd, koncentrationsproblemer, børn med skyldfølelse og som er utrygge og urolige, skolevægning, angst, mavepine, børn der har svært ved at sove og som ikke spiser nok. Frederikshavn Kommune oplever, at det ofte er skolerne som opdager, at barnet ikke trives i anbringelsen.

To forældre og to plejefamilier oplever også, at samarbejdet mellem forældre og anbringelsessted og mellem forældre og kommune har stor betydning for barnets trivsel. En af de plejefamilier, vi har interviewet, fortæller, at barnets forældre gerne vil have barnet hjem og bo igen – de er uenige i behovet for anbringelsen og vil ikke samarbejde med kommunen. Det skaber ifølge plejefamilien en enorm uro hos barnet, som beskrives her:

Citat: "Hele hans liv er der kommet nogen fra kommunen og spurgt, 'Mor og far vil gerne have dig hjem og bo igen - hvis du helt selv skal vælge, hvad vil du så?' Svaret har været, 'jeg vil bare gerne blive boende'. Alle de ting er han blevet spurgt om, siden han var 4 år, og nu er han 10 år. Det ødelægger et barn (...). Han er meget loyal, men der bliver rusket op i hans ro og hans hverdag. Altså hvis mor og far gerne vil have mig hjem og bo, hvad så med kaninen?" (Plejefamilie)

Plejefamilien fortæller videre, at barnet i perioder oplever at have angst og ikke har lyst til at komme i skole.

Omvendt kan et godt samarbejde med forældrene have en positiv effekt på barnets trivsel. Det oplever en forælder, som siger, at børnene bliver mere afslappede og glade, når der er en god dialog med anbringelsesstedet. En rådgiver fra Odsherred Kommune fortæller i den forbindelse om en sag, hvor forældrene hele tiden fortalte barnet, at det snart skulle hjem og bo. Usikkerheden skabte så stor mistrivsel hos barnet, at rådgiveren af flere grunde besluttede at lave en videreført anbringelse. Rådgiveren oplevede efterfølgende, at dette skabte mere ro i anbringelsen hos både barn og forældre, fordi det nu var klart, at barnet skulle blive boende hos anbringelsesstedet.

Forældrenes accept af anbringelsen har betydning for barnets trivsel

Flere kommuner og en plejefamilie oplever i forlængelse af ovenstående, at det har en positiv påvirkning på barnets trivsel, hvis forældrene accepterer anbringelsen og kan være med til at italesætte over for barnet, at det er okay, at barnet – i hvert fald i en periode – skal bo et

andet sted. Guldborgsund Kommune og plejefamilien beskriver begge, at forældrenes accept kommer med tiden, hvis de kan se, at barnet har det godt og trives hos anbringelsesstedet:

Citat: "Det allervigtigste som forældre det er jo nok, hvis man kan acceptere, at jeg kunne ikke magte opgaven selv, men der er andre, som magter opgaven, og som gider vores børn, og som er glade for dem. Det tror jeg er med til at gøre, at man måske som forældre nemmere kan give slip og vide at børnene, de trives." (Plejefamilie)

PÅVIRKNING PÅ ANBRINGELSEN GENERELT

Alle de kommuner, der er med i undersøgelsen, har oplevet sager, hvor massive udfordringer i samarbejdet og dialogen mellem forældre og anbringelsessted har ført til, at der er sket sammenbrud i anbringelsen. Kommunerne oplever dog ikke, at det er uenighed om hverdagslivsbeslutninger, der i sig selv fører til sammenbrud i anbringelsen. Flere kommuner beskriver, at sammenbrud i anbringelsen særligt sker i sager, hvor forældrene chikanerer anbringelsesstedet for eksempel på nettet, via opkald og sms'er, ved fysisk chikane eller ved at anmelde anbringelsesstedet for vold mod børnene. Dette kan ifølge en familieplejekonsulent fra Frederikshavn Kommune få så store omkostninger for anbringelsesstedet, at de bliver nødt til at stoppe anbringelsen:

Citat: "For plejefamilierne bliver det for sårbart, hvis man hele tiden bliver kritiseret, og hele tiden skal være på vagt (...), fordi det bliver invaliderende i forhold til ens privatsfære (...). Det kan også få nogle konsekvenser for de biologiske børn, hvis nogen ser sig gale på dem og spreder rygter i byen eller på skolen. På den måde har vi nogle plejefamilier – det er sjældent – men som simpelthen ikke kan rumme opgaven (...), fordi det har for store omkostninger for deres familie." (Familieplejekonsulent, Frederikshavn Kommune)

Den døgninstitution, vi har interviewet, har endvidere oplevet, at uenighed mellem den unge og anbringelsesstedet i nogle tilfælde har ført til, at kommunen har besluttet, at den unge ikke skal være anbragt det pågældende sted længere.

Bilag 1: Metode

I dette kapitel beskriver vi de metoder, vi har anvendt i undersøgelsen og de metodiske overvejelser, vi har gjort os undervejs. Undersøgelsen er baseret på i alt 15 interviews, som fordeler sig således:

- Gruppeinterview med fem kommuner, hvor der både har deltaget rådgivere og familieplejekonsulenter.
- Interview med fem anbringelsessteder; en døgninstitution, et opholdssted, en netværksplejefamilie og to plejefamilier. I interviewene med opholdsstedet og døgninstitutionen deltog både leder og medarbejdere.
- To gruppeinterview med i alt fire unge, der er anbragt uden for hjemmet.
- Tre interview med to forældre og et forældrepar til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Vi har indledningsvist gennemført en desk research, hvor vi har orienteret os i relevant forskning og undersøgelser, som belyser forhold og udfordringer ved beslutninger om anbragte børns hverdagsliv. Vi har brugt denne viden fra vores desk research til at kvalificere de interviewguides, vi har anvendt under interview. Derudover har vi holdt et møde med Socialstyrelsen for at få deres perspektiv og bidrag til interviewguiden.

INTERVIEWS

De i alt 15 interviews er gennemført i perioden november 2022 til januar 2023.

Udvælgelse af kommuner

Vi har udvalgt fem kommuner, som har en relativt høj andel af børn og unge anbragt uden for hjemmet i forhold til den samlede population af børn og unge i kommunen. Derudover har geografisk placering haft betydning for udvælgelsen. Der er således valgt kommuner fra Jylland, Fyn og Sjælland. Vi har også udvalgt kommuner, som varierer i størrelse.

De fem udvalgte kommuner er:

- Haderslev
- Frederikshavn
- Guldborgsund
- Odsherred
- Nordfyns

Fire interview afholdte vi hos kommunen, mens et enkelt interview blev gennemført online via Skype.

Udvælgelse af anbringelsessteder

Kontakten til de to plejefamilier og netværksplejefamilien er formidlet via nogle af de kommuner, vi har interviewet. Kommunerne har således på vegne af Ankestyrelsen indhentet samtykke fra plejefamilierne til, at vi måtte kontakte dem direkte. Interviewet med den ene

plejefamilie blev afholdt i deres hjem, mens de to andre interview blev foretaget i kommunens lokaler.

I udvælgelsen af anbringelsesinstitutioner ønskede vi at interviewe en kommunal døgninstitution og et privat opholdssted. Vi kontaktede derfor en kommunal døgninstitution og et privat opholdssted direkte, og begge ønskede at medvirke i undersøgelsen. Interviewene blev afholdt på deres adresse.

Interview med forældre til et/flere børn, der er anbragt

FBU (ForældreLANDSforeningen), som er en interesseorganisation, der blandt andet rådgiver forældre til børn, der er anbragt uden for hjemmet, har været behjælpelige med at skabe kontakt til de forældre, vi har interviewet i forbindelse med undersøgelsen. Vi har foretaget interview med forældre, som har fået deres børn anbragt både med og uden samtykke. Vi udarbejdede informationsmateriale om formålet med undersøgelsen, som FBU kunne give til de forældre, der viste interesse for at deltage i undersøgelsen.

Forældrene valgte selv, hvor de ønskede, at interviewet skulle foregå. Et interview blev gennemført i Ankestyrelsen, et interview blev gennemført et offentligt sted, mens det sidste interview blev gennemført i familiens eget hjem.

Interview med unge, der er anbragt uden for hjemmet

Kontakten til de unge, vi har interviewet, er formidlet gennem de anbringelsessteder, hvor de unge er anbragt. I forbindelse med rekrutteringen af de unge, som har medvirket i undersøgelsen, udarbejdede vi informationsmateriale, som de unge kunne orientere sig i inden de sagde ja til at deltage. Interviewene foregik på anbringelsesstedet. Der er ikke nogen relation mellem de unge og de forældre, vi har interviewet til undersøgelsen.

Kriterierne for udvælgelse af unge var, at de unge var fyldt 15 år på interviewtidspunktet, så de selv kunne give samtykke til at deltage i interviewet. Både før og under interviewet oplyste vi de unge om, at de til hver en tid kunne trække deres samtykke til at deltage i interviewet tilbage.

TEMAER I INTERVIEWS

For at strukturere spørgerammen har vi udarbejdet temabaserede interviewguides, som har taget udgangspunkt i arbejdsspørgsmålene i projektbeskrivelsen for undersøgelsen. Arbejdsspørgsmål er følgende:

1. Hvilke aspekter af barnets hverdagsliv arbejder kommunerne med at skabe klarhed over fra anbringelsens start og hvordan?
2. Hvordan arbejder kommunerne med at sikre en god dialog mellem anbringelsesstedet, de biologiske forældre og barnet?
3. Hvordan oplever barnet og de biologiske forældre, at de bliver inddraget i beslutninger om forhold i barnets hverdagsliv under en anbringelse?

4. Hvilke udfordringer kan der opstå, når der skal træffes beslutninger om forhold i barnets hverdagsliv under en anbringelse, og hvordan håndteres disse af kommunen?

- Hvordan afgør kommunerne, hvornår en beslutning om barnets hverdagsliv er en afgørelse eller udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed?
- Hvilke overvejelser gør kommunerne sig i forhold til, hvem der kan træffe hvilke beslutninger om barnets hverdagsliv under en anbringelse?

5. Hvordan oplever barnet, anbringelsesstedet og kommunen, at uenighed om hverdagslivsbeslutninger påvirker anbringelsen og barnets trivsel?

Med afsæt i arbejdsspørgsmålene er spørgsmålene i alle interviewguides bygget op omkring følgende temaer:

- Klarhed forud for anbringelsen (Vi har ikke i interview med unge spurgt ind til, hvilke aspekter af barnets hverdagsliv kommunerne arbejder med at skabe klarhed over fra anbringelsens start.)
- Beslutninger om barnets hverdag
- Dialog og inddragelse
- Udfordringer i forhold til hverdagslivsbeslutninger, herunder håndtering af uenighed om beslutninger
 - Barnets trivsel (Vi har ikke i interview med forældre spurgt ind til, hvordan de oplever, at uenighed om hverdagslivsbeslutninger kan påvirke barnets trivsel og anbringelsen generelt.)

Som beskrevet i sammenfatningen brugte vi en oversigt over hverdagslivsbeslutninger, som et redskab i de interview, vi har foretaget, for at gøre undersøgelsens centrale begreb konkret for interviewdeltagerne. Figuren viser forskellige eksempler på, hvad der kan blive taget beslutninger om i et barns hverdagsliv for eksempel barnets fritid, sundhed, udseende, skole, begivenheder mv. Interviewdeltagerne blev ved interviewets start oplyst om, at figuren ikke var udtømmende men tænkt som inspiration til samtaleemner.

BEHANDLING AF INTERVIEW OG HØRING

Interviewene blev optaget på diktafon og blev derefter transskriberet og kodet i databehandlingsprogrammet NVivo. Interviewtransskriptionerne har gennemgået en systematisk kodning med afsæt i et kodetræ, der bygger på temaer og spørgsmål fra interviewguides.

Alle interviewdeltagerne har fået citater og de uddrag af rapporten, der er baseret på deres udsagn, sendt i faktuel høring.

Alle citater og tekstuddrag fra interview med forældre og unge indgår i rapporten i anonymiseret form.